

**SAMEN MAKEN WE
MORGEN MOOIER**

OVAM

OVAM.VLAANDEREN.BE

VERSLAG OVER DE **UITVOERING VAN HET** **BODEMDECREET** **VOOR HET JAAR 2025**

DOCUMENTBESCHRIJVING

1 <i>Titel van publicatie:</i>
Verslag over de uitvoering van het
Bodemdecreet voor het jaar 2025	2 <i>Verantwoordelijke Uitgever:</i>
Werner Annaert, OVAM, Stationsstraat 110,
2800 Mechelen
3 <i>Wettelijk Depot nummer:</i>
D/2026/5024/21	4 <i>Trefwoorden:</i>
Bodemdecreet – Verslag - 2025
5 <i>Samenvatting:</i>
Volgens artikel 174 van het decreet van 27 oktober 2006 betreffende de bodemsanering en de bodembescherming moet OVAM jaarlijks bij het Vlaams Parlement verslag uitbrengen over de uitvoering van het decreet.	
6 <i>Aantal bladzijden:</i> 54	7 <i>Aantal tabellen en figuren:</i> 10 tabellen en 4 figuren
8 <i>Datum publicatie:</i>
augustus 2025	9 <i>Prijs:</i> /
10 <i>Begeleidingsgroep en/of auteur:</i> Katrien Van de Wiele, Filip De Naeyer, Nina Peeters, Celien Vandamme, Tom Behets, Ellen Luyten	11 <i>Contactpersonen:</i>
Ann Cuyckens, Patriek Casier, Johan Ceenaeme, Geert Nys

U hebt het recht dit rapport te downloaden, te printen en digitaal te verspreiden. U hebt niet het recht het aan te passen of voor commerciële doeleinden te gebruiken.

De meeste OVAM-publicaties kunt u raadplegen of downloaden op de OVAM-website: ovam.vlaanderen.be

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	6
2	Stand van zaken Bodemdecreet en VLAREBO	7
2.1	Wijzigingen BODEMDECREET	7
2.2	Wijzigingen VLAREBO	7
3	Ontsluiten van bodeminformatie	9
3.1	Afleveren van bodemattesten	9
3.1.1	Inleiding	9
3.1.2	Bodemattesten bij opname in het grondeninformatieregister	10
3.1.3	Info	10
3.2	Webloketten	11
4	Overzichten van bodemonderzoeken en bodemsaneringsprojecten	12
4.1	Bodemonderzoeken	12
4.2	Bodemsaneringsprojecten	13
4.3	Schadegevallen en meldingen	16
4.4	Ambtshalve tussenkomsten	17
4.4.1	Evoluties in ambtshalve tussenkomsten bodem	17
4.4.2	Overzicht tussenkomsten 2025	19
5	Kwaliteitsgaranties.....	20
5.1	Erkende bodemsaneringsdeskundigen	20
5.2	Controles	21
5.2.1	Rapportcontrole	21
5.2.2	Veldwerk- en werfcontrole	21
5.3	Wijziging standaardprocedures	21
6	Overdracht en financiële beleidsinstrumenten	22
6.1	Financiële zekerheden en verbintenissen	22
6.2	Artikel 164 van het Bodemdecreet	22
6.3	Cofinanciering	23
7	Doelstelling 2036 – Doelgroepgerichte beleidsinstrumenten	24
7.1	de gemeentelijke inventaris actueel houden	24
7.2	onderzoeksverplichtingen opvolgen	24
7.3	Brown- en blackfields	24
7.3.1	Opvolgen brownfieldconvenanten	24
7.3.2	Blackfields	25
7.3.3	Ontzorging van particulieren via site-aanpak	25
7.3.4	Wat is een site?	25
7.3.5	Informatie uit de gemeentelijke inventaris	25
7.3.6	Realisaties in 2025	26
7.3.7	Conclusie	28
7.4	Huissaneerder terreinen Vlaamse overheid	28
7.4.1	Huissaneerder	28

7.4.2	Bedrijfsspecifieke en sectorspecifieke overeenkomsten	29
7.5	Fondsen	30
7.5.1	BOFAS vzw	30
7.5.2	VLABOTEX	31
7.5.3	Promaz vzw	32
7.5.4	Tersana vzw	33
7.6	Waterbodems	33
7.6.1	Algemene aanpak waterbodems	33
7.6.2	Narmena	35
7.6.3	PFASTER	35
8	NAAR GEZONDE BODEMS in 2050	37
8.1	Regeling grondverzet	37
8.2	Diffuse bodemverontreiniging	38
8.3	Emerging contaminants	39
8.4	Europees project PARC	39
8.5	Gebiedswerking: de overtreffende trap van samenwerking-	41
8.6	“Iedereen zorgt voor de bodem” (bodembewust zijn en bodembewust handelen)	41
9	PFAS.....	43
9.1	Inventarisatie PFAS-verdachte locaties	43
9.1.1	Brandweer(oefen)terreinen, -kazernes en incidenten	43
9.1.2	Andere terreinen waar pfas-houdende producten in het bedrijfsproces werden gebruikt	43
9.2	Verkennde Bodemonderzoeken op brandweer(oefen)terreinen, -kazernes en incidenten	44
9.2.1	Uitvoering	44
9.2.2	Beoordeling en afstemming met het departement Zorg	45
9.2.3	Uitwerken communicatiestrategie en ondersteuning van gemeenten	46
9.3	Beschrijvende bodemonderzoeken voor bodemverontreiniging met PFAS	46
9.4	Kenniscentrum innovatieve saneringstechnieken	46
9.5	Specifieke dossieropvolging	47
9.5.1	Dossier 3M in Zwijndrecht	47
9.5.2	Dossier De Naeyer in Willebroek	48
9.5.3	Dossier waterbodemonderzoek van de Molenbeek, de Lievensbeek en de Vloedbeek in Ronse – Grote Nete	51
9.5.4	Dossier Blaasveldbroek	52
9.6	Behandelde parlementaire vragen en publieksvragen	52
	Lijst van tabellen.....	54
	Lijst van figuren	54

1 INLEIDING

Op 27 oktober 2006 werd het decreet over de bodemsanering en de bodembescherming goedgekeurd. Dit Bodemdecreet verving het Bodemsaneringsdecreet van 1995 en trad in werking op 1 juni 2008. Op 14 december 2007 werd het Vlaams Reglement rond de Bodemsanering, kortweg VLAREBO, goedgekeurd. Volgens artikel 174 van het Bodemdecreet moet aan het Vlaams Parlement jaarlijks verslag worden uitgebracht over de uitvoering van het Bodemdecreet. Dit is het verslag over het jaar 2025.

2 STAND VAN ZAKEN BODEMDECREET EN VLAREBO

2.1 WIJZIGINGEN BODEMDECREET

In de loop van 2025 werden geen belangrijke wijzigingen doorgevoerd aan het Bodemdecreet. In de loop van 2025 werd wel een wetgevingsdossier ingediend bij de Vlaamse Regering en het Vlaamse Parlement. Dit gebeurde naar aanleiding van het auditorsverslag van januari 2025 in verband met de annulatieverzoeken tegen het Besluit van de Vlaamse Regering van 2023 betreffende het tijdelijk handelingskader PFAS. Uit dit auditorsverslag bleek dat aanpassingen nodig waren aan het Bodemdecreet. Na het doorlopen van het wetgevend traject in 2025 leidde dit tot het Decreet van 27 februari 2026 tot wijziging van het Bodemdecreet van 27 oktober 2006. De wijziging betrof de vaststelling van richtwaarden voor bodemkwaliteit en waarden voor het gebruik van bodemmateriële. Dit wijzigingsdecreet verscheen in het Belgisch Staatsblad van 13 maart 2026 en trad in werking op 23 maart 2026.

2.2 WIJZIGINGEN VLAREBO

Begin 2025 werden verschillende wijzigingen van het VLAREBO van kracht. Het Besluit van de Vlaamse Regering van 6 december 2024 wijzigde diverse bepalingen van

- het VLAREBO-besluit van 14 december 2007,
- het VLAREL van 19 november 2010
- en bijlagen van het Milieuhandhavingsbesluit van 12 december 2008.

De bepalingen traden in werking op 23 januari en 1 februari 2025. De belangrijkste inhoudelijke wijzigingen van het VLAREBO-besluit hebben betrekking op de cofinancieringsregeling.

Zo was er ten eerste de cofinanciering van beschrijvende bodemonderzoeken voor PFAS-verontreinigingen als gevolg van brandbestrijding en brandblus oefeningen. Meerdere factoren noopten tot deze cofinancieringsregeling. Enerzijds drongen het Netwerk Brandweer en de Vlaamse Vereniging van Steden en gemeenten aan op een financiële tussenkomst voor beschrijvende bodemonderzoeken bij PFAS-verontreinigingen. Dit omdat de lokale besturen en de hulpverleningszones over onvoldoende middelen beschikken om het onderzoek en de sanering hiervan te financieren. Deze instanties hebben steeds gehandeld naar bestwil en vermogen op basis van de destijds beschikbare informatie en technologie. Ook was er eerder onvoldoende “awareness” over de schadelijkheid voor mens en milieu. Anderzijds worden bedrijven in sommige gevallen verplicht om brandweeroefeningen te houden op hun bedrijfsterreinen. Voorts worden vele particulieren en ondernemingen onbillijk belast met de verplichting tot een beschrijvend bodemonderzoek ten gevolge van branden en/of andere incidenten.

Verder werd ook in acht worden genomen dat een aantal saneringsplichtigen al beschrijvende bodemonderzoeken hadden opgestart of afgerond. Om deze “goede leerlingen” niet af te straffen voorzag de Vlaamse Regering in de nieuwe cofinancieringsregeling dat cofinanciering ook kan worden toegekend voor de inwerkingtreding van de nieuwe cofinancieringsregeling gemaakte kosten van beschrijvende bodemonderzoeken.

Er werd gekozen voor volgende percentages aan tussenkomst met een maximum van 300.000 EUR:

- Voor ondernemingen: 35% van de subsidiabele kosten;

- Voor niet-ondernemingen andere dan natuurlijke personen: 50% van de subsidiabele kosten;
- Voor niet-ondernemingen natuurlijke personen: 95% van de subsidiabele kosten (met een maximale bijdrage van de natuurlijke personen van 500 EUR).

Ten tweede wijzigde de bestaande cofinancieringsregeling voor bodemsaneringswerken voor historische bodemverontreiniging. Het personele toepassingsgebied werd uitgebreid met eigenaars die zijn vrijgesteld van de saneringsplicht. Dat kan door een beslissing van OVAM, van de minister van Omgeving (administratief beroep) of van rechtswege.

OVAM streeft naar een integratie van herontwikkeling en ambtshalve sanering. Door de beperkte financiële en personele middelen is het echter niet mogelijk om in alle situaties ambtshalve op te treden.

De aanpassing van het personele toepassingsgebied en de verhoging van het maximale cofinancieringspercentage tot 80% richten zich specifiek op eigenaars die zijn vrijgesteld van saneringsplicht. Deze maatregelen kunnen ertoe bijdragen dat vrijgestelde eigenaars sneller beslissen om bodemsaneringswerken uit te voeren.

Bij deze beslissing spelen zowel voordelen als nadelen een rol. Voordelen zijn onder meer de mogelijkheid tot herontwikkeling en een geoptimaliseerd gebruik van het terrein na de infrastructuurwerken. Daartegenover staat dat 20% van de saneringskosten ten laste van de eigenaar blijft.

De regeling voorziet dat de eigenaar de bodemsaneringswerken in eerste instantie zelf financiert. Nadien kan via facturen een cofinanciering worden aangevraagd voor 80% van de kosten.

Daarnaast werd het maximale cofinancieringsbedrag verhoogd van 200.000 euro naar 300.000 euro. Deze verhoging is in overeenstemming met de wijzigingen in de Europese de-minimisregeling.

Ten slotte zijn er nog enkele andere wijzigingen van het VLAREBO-besluit:

- De aanvulling van de lijst van opstallen die volgens de bodemwetgeving niet als grond worden beschouwd;
- Een beperkte wijziging in de aanvaarding van financiële zekerheden in het kader van het Bodemdecreet;
- Een beperkte aanpassing van de inhoud van het beperkt bodemsaneringsproject;
- Een aantal beperkte wijzigingen van de specifieke subsidieregeling voor de erkende bodemsaneringsorganisaties;
- Een aantal juridisch-technische aanpassingen en correcties in het VLAREBO-besluit.

Het besluit bevat ook een aantal wijzigingen van het VLAREL van 19 november 2010. Het gaat hier vooral om de erkenningsvoorwaarden en bijzondere gebruikseisen voor de erkende bodemsaneringsdeskundigen om de kwalitatieve uitvoering van de taken in het kader van het Bodemdecreet en haar uitvoeringsbesluiten verder te waarborgen.

3 ONTSLUITEN VAN BODEMINFORMATIE

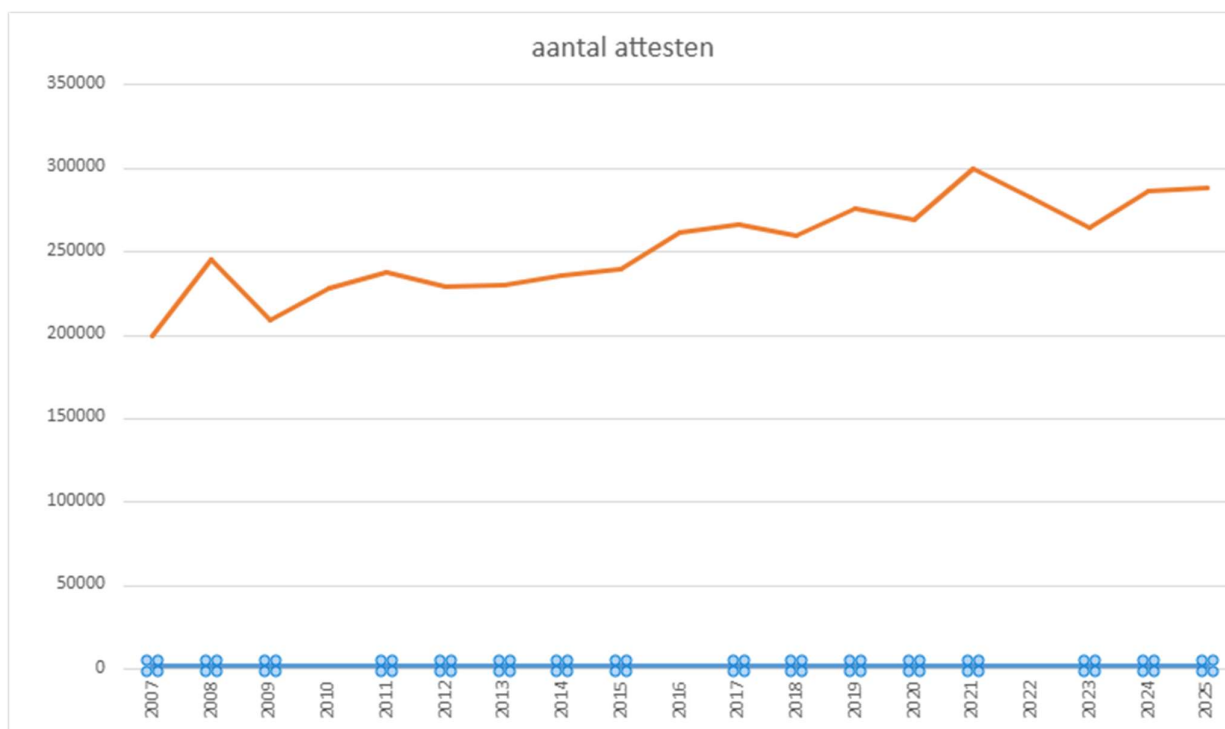
3.1 AFLEVEREN VAN BODEMATTESTEN

3.1.1 Inleiding

Een bodemattest is sinds 1996 verplicht voor iedereen die een overeenkomst over de overdracht van een grond wil sluiten. OVAM levert een attest af binnen maximaal 14 dagen voor niet-dossiergebonden gronden. Voor dossiergebonden gronden bedraagt de aflevertermijn uiterlijk 60 dagen. In beide situaties wordt het bodemattest in de praktijk meestal afgeleverd binnen maximaal enkele dagen. Als een grond is opgenomen in het grondeninformatieregister vermeldt het bodemattest dat. OVAM verwerkt momenteel ongeveer 1000 aanvragen per dag.

In 2025 leverde OVAM 287 948 bodemattesten op aanvraag af. Hiervan waren 29 503 attesten dossiergebonden en waren 291 attesten bestemd voor delen van percelen. OVAM leverde de afgelopen 20 jaar meer dan 5 000 000 bodemattesten af.

De grafiek toont het aantal bodemattesten dat per jaar op aanvraag werd afgeleverd. Sinds 1 juni 2025 bedraagt de retributie 67 euro per kadastraal perceel en 269 euro voor een deel van een kadastraal perceel.

Figuur 1 aantal afgeleverde bodemattesten per jaar

3.1.2 Bodemattesten bij opname in het grondeninformatieregister

Het aantal bodemattesten afgeleverd bij opname van een grond in het grondeninformatieregister, respectievelijk aan eigenaar, gebruiker en gemeente van de betreffende grond bedroeg in 2025 39 799 attesten.

Eind 2025 waren er ongeveer 298 000 percelen opgenomen in het grondeninformatieregister.

Hiervan zijn er ongeveer 29 503 percelen waarvoor nog geen onderzoeksgegevens bekend zijn bij OVAM. Het betreft percelen die zijn opgenomen in de gemeentelijke inventaris.

Deze informatie wordt vanaf 1 juni 2008, met het in werking treden van het nieuwe Bodemdecreet, rechtstreeks op het bodemattest vermeld. In samenwerking met de gemeenten wordt de gemeentelijke inventaris aangevuld en geüpdatet.

Sinds 17 november 2025 is het beheer van de gemeentelijke inventaris volledig GIS-gebaseerd. Dit bracht de volgende wijzigingen met zich mee:

- Er is een nieuwe term: risicolocatie, waarbij een risicolocatie de ruimtelijke afbakening is van een risico-inrichting. Voorbeelden zijn een opslagtank, een metaalwerkplaats, enz.
- Dit betekent ook een wijziging op het bodemattest in de achterliggende berekening van risicoground. Dat is namelijk GIS-gebaseerd. Zo wordt een perceel enkel als risicoground beschouwd als de contour van een risicolocatie overlapt met de contour van een kadastraal perceel.

Daarnaast gebeurt het beheer van de risicolocaties sinds 17 november 2025 uitsluitend door de lokale besturen. OVAM en de bodemsaneringsdeskundigen kunnen geen risicolocaties toevoegen en OVAM kan ook geen schrappingen meer uitvoeren. Enkel in geval van nood kan OVAM nog risicolocaties wijzigen. Dit gebeurt rechtstreeks in de databank maar steeds in samenspraak met het lokale bestuur.

3.1.3 Info

Voor meer informatie over bodemgerelateerde onderwerpen kan iedereen terecht bij het team Klantenbeheer van OVAM.

In 2025 behandelde dit team 20 654 telefoons en 7 178 bodemmails.

De bodemgerelateerde vragen zijn voor ongeveer de helft afkomstig van een notaris of vastgoedmakelaar. Ook de burger contacteert OVAM met bodemvragen.

In 2025 werd overgeschakeld naar het vastgoedinformatieplatform om bodemattesten aan te vragen. Specifieke vragen over het aanvragen worden sindsdien opgepikt door Athumi die het vastgoedinformatieplatform uitbaat.

OVAM streeft ernaar om informatie vlot ter beschikking te stellen: actueel, laagdrempelig en vanuit het oogpunt van de bezoeker. Daartoe wordt de website continu opgevolgd. We kiezen maximaal voor formulieren en digitale dienstverlening.

In 2025 werden toelichtingen gegeven aan het departement Mobiliteit & Openbare Werken. Aanvullend werkte OVAM actief mee aan opleidingsprogramma's georganiseerd door de federatie van de notarissen en door de makelaars.

3.2 WEBLOKETTEN

Sinds 2012 verwerken en beheren we dossiers volledig elektronisch. Dit betekent dat zowel interne als externe correspondentie en ingediende bodemrapporten elektronisch beschikbaar zijn. We hebben onze interne beheertoepassing gekoppeld aan een GIS-omgeving, waardoor we ook geografische informatie kunnen verwerken. Hierdoor kunnen we digitale informatie gemakkelijk delen en uitwisselen via een web- of geoloket.

Sinds 2021 werken we samen met de Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV) in een volwaardig partnerschap tussen OVAM en de DOV. Als resultaat van deze samenwerking lanceerden we eind 2021 de PFAS-verkenner waarmee we onder andere PFAS-analyseresultaten en de inventaris van brandweer(oefen)terreinen en -incidenten kunnen ontsluiten. We hebben ook bijgedragen aan de ontwikkeling van de Waterbodemonverkenner.

In 2023 ontwikkelden we samen met DOV de bodemverontreinigingsverkenner en -fiche: instrumenten waarmee we onze bodeminformatie breed toegankelijk maken. Via de bodemverontreinigingsverkenner krijgt elke gebruiker een beeld van de mogelijke en vastgestelde bodemverontreiniging in zijn omgeving. De bodemverontreinigingsfiche is per perceel beschikbaar en geeft een heldere samenvatting van de informatie uit het Grondeninformatieregister die voor dat perceel beschikbaar is. De fiche bevat ook algemene tips en specifiek advies voor bodemzorg. Als het perceel zich in een aandachtsgebied bevindt, verwijst de fiche naar preventieve adviezen om blootstelling aan mogelijke bodemverontreiniging te voorkomen.

Naast de ontsluiting via de DOV houden we momenteel verschillende tools en toepassingen up-to-date. We bieden ondersteuning voor:

- **Geoloket:** Deze algemeen toegankelijke web-toepassing laat toe om op een snelle manier na te gaan waar er al bodemonderzoeken en -saneringen zijn uitgevoerd. Ze zal op termijn vervangen worden door de bodemverontreinigingsverkenner bij DOV waar nu al grotendeels dezelfde informatie beschikbaar is.
- **Webtool 'Hulp bij overdrachten':** Via deze algemeen toegankelijke toepassing kan iemand nagaan of een overdracht volgens het Bodemdecreet verloopt en wat er eventueel nog moet gebeuren.
- **RIT (risico-inrichtingen-tool):** Dit is een algemeen toegankelijke web toepassing waarin iemand op een snelle manier kan nagaan of een inrichting bodemonderzoeksplichtig is en dus als 'risico-inrichting' wordt beschouwd.
- **Webloket Digitale bodemattesten:** In dit webloket kunnen zowel ondernemingen als particulieren eenvoudig en snel een bodemattest aanvragen. Betaling kan elektronisch of via domiciliëring. Daarnaast werd de aanvraag van een bodemattest via het Vastgoedinformatieplatform gefaseerd opgestart. Vanaf 2026 zal het webloket niet meer gebruikt kunnen worden om een bodemattest aan te vragen. Dat zal alleen nog via het Vastgoedinformatieplatform kunnen gebeuren.
- **Webloket Bodemsaneringsdeskundigen:** In deze toepassing kunnen erkende bodemsaneringsdeskundigen en OVAM-bodeminformatie uitwisselen.
- **Webloket Gemeenten:** In dit webloket kunnen lokale besturen dossier- en vergunningsinformatie raadplegen. Het beheer van de gemeentelijke inventaris van de risicogronden werd in 2025 gedecentraliseerd en verloopt nu volledig GIS-matig. Dit moet een betere toepassing van deze informatie binnen tools zoals de bodemverontreinigingsfiche toelaten.
- **Bodemkwaliteit.be:** Deze campagnewebsite richt zich naar de burger en voorziet een laagdrempelige toegangspoort naar de bodemverontreinigingsfiche en -verkenner.

4 OVERZICHTEN VAN BODEMONDERZOEKEN EN BODEMSANERINGSPROJECTEN

4.1 BODEMONDERZOEKEN

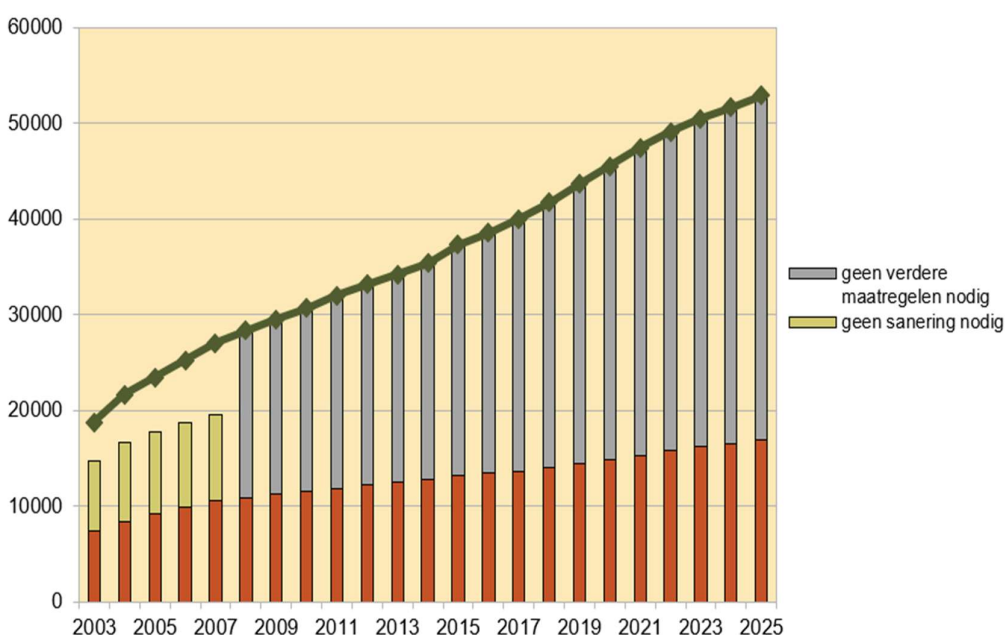
Bij de overdracht van een risicoground of de stopzetting van een risico-activiteit moet een oriënterend bodemonderzoek worden uitgevoerd en de rapportering daarvan bezorgd aan OVAM. Daarnaast geldt voor bepaalde risico-inrichtingen een periodieke verplichting om dit onderzoek uit te voeren.

Als het oriënterend bodemonderzoek ernstige aanwijzingen geeft voor een verontreiniging van de bodem of het grondwater kan OVAM aanmanen tot een beschrijvend bodemonderzoek.

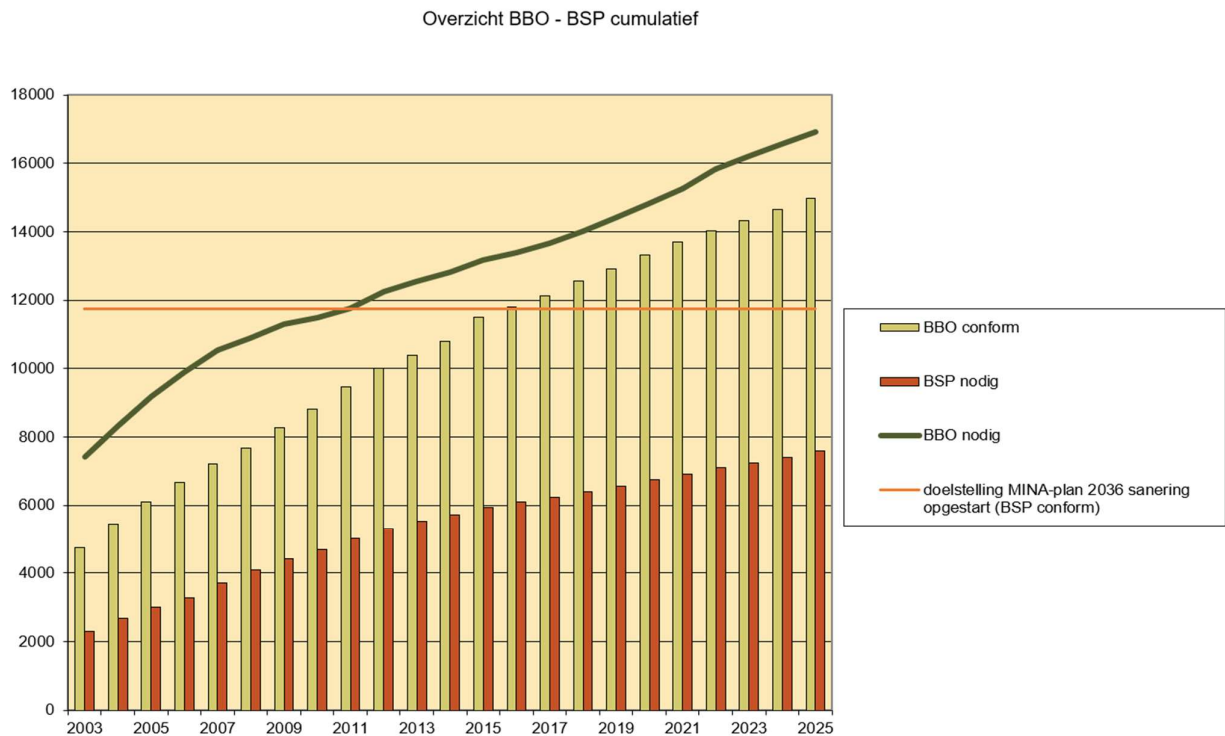
Onderstaande tabel toont het aantal bodemonderzoeken dat in 2025 werd ontvangen en verwerkt. Om te vergelijken voegen we de gegevens van de vier voorgaande jaren toe.

	2021	2022	2023	2024	2025
Oriënterend onderzoek	3248	3048	2725	2655	2835
Oriënterend en beschrijvend onderzoek	177	156	174	123	124
Noodzaak tot beschrijvend onderzoek	242	301	327	341	392
Beschrijvend bodemonderzoek	375	323	349	393	375
Noodzaak tot bodemsaneringsproject	235	205	224	232	206

Tabel 1 Aantal bodemonderzoeken per jaar

Figuur 2 Overzicht aantal verontreinigde en niet-verontreinigde gronden

Figuur 3 Overzicht BBO-BSP cumulatief

4.2 BODEMSANERINGSPROJECTEN

Als uit de bodemonderzoeken blijkt dat er moet gesaneerd worden, moet de saneringsplichtige een (beperkt) bodemsaneringsproject laten opstellen. OVAM levert daarop een conformiteitsattest af. Dit attest geeft de nodige vergunningen om de bodemsaneringswerken op te starten. Na de uitvoering van de werken levert OVAM een eindverklaring af. In sommige gevallen legt OVAM-maatregelen van bewaking en controle op.

Voor 135 nieuwe locaties werd in 2025 een (beperkt) bodemsaneringsproject bij OVAM ingediend. Er startten ook op 162 locaties bodemsaneringswerken op en voor 149 locaties werden de bodemsaneringswerken afgerond en eindverklaringen afgeleverd.

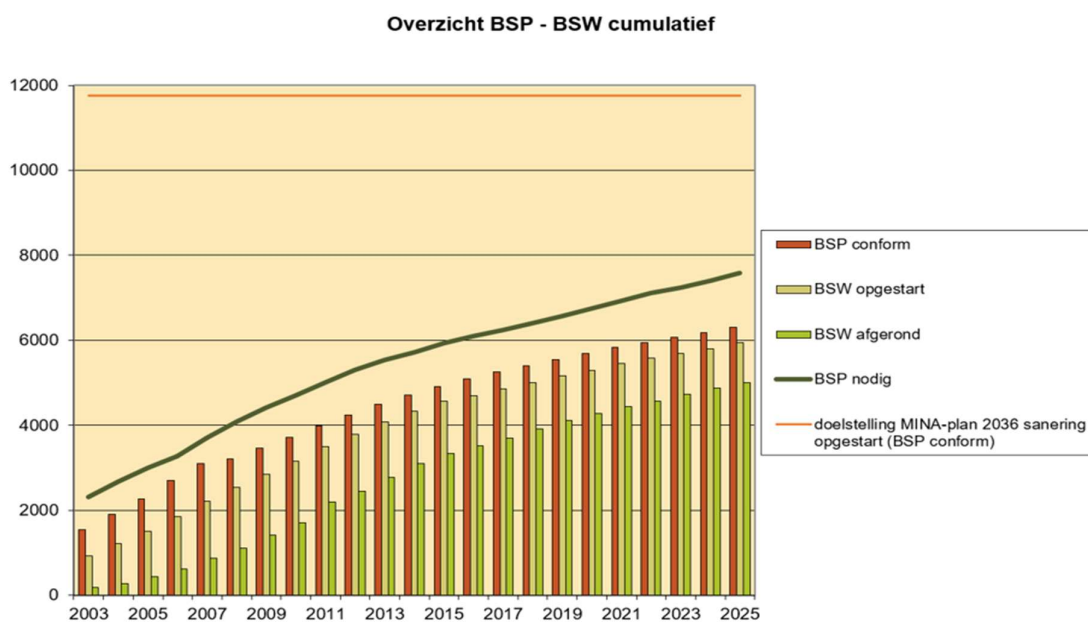
Voor de (beperkte) bodemsaneringsprojecten waarvan OVAM in 2025 een conformiteitsattest afleverde, ramen we de kostprijs op ongeveer 178,818 miljoen euro.

Het totaal geraamde bedrag voor de voorbije tien jaar (2016-2025) bedraagt ongeveer 1,57 miljard euro.

Bodemsanerings- Projecten	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Ingediend	176	182	168	137	137	148	139	134	100	124	135
Aanvullingen en/of wijzigingen	7	7	6	8	9	9	6	8	5	13	8
Conformiteitsattesten	264	247	244	200	189	209	190	189	155	177	168
In uitvoering (werken/nazorg)	273	256	248	204	213	167	188	188	158	154	162
Eindverklaringen	291	246	260	239	231	186	183	178	183	183	149

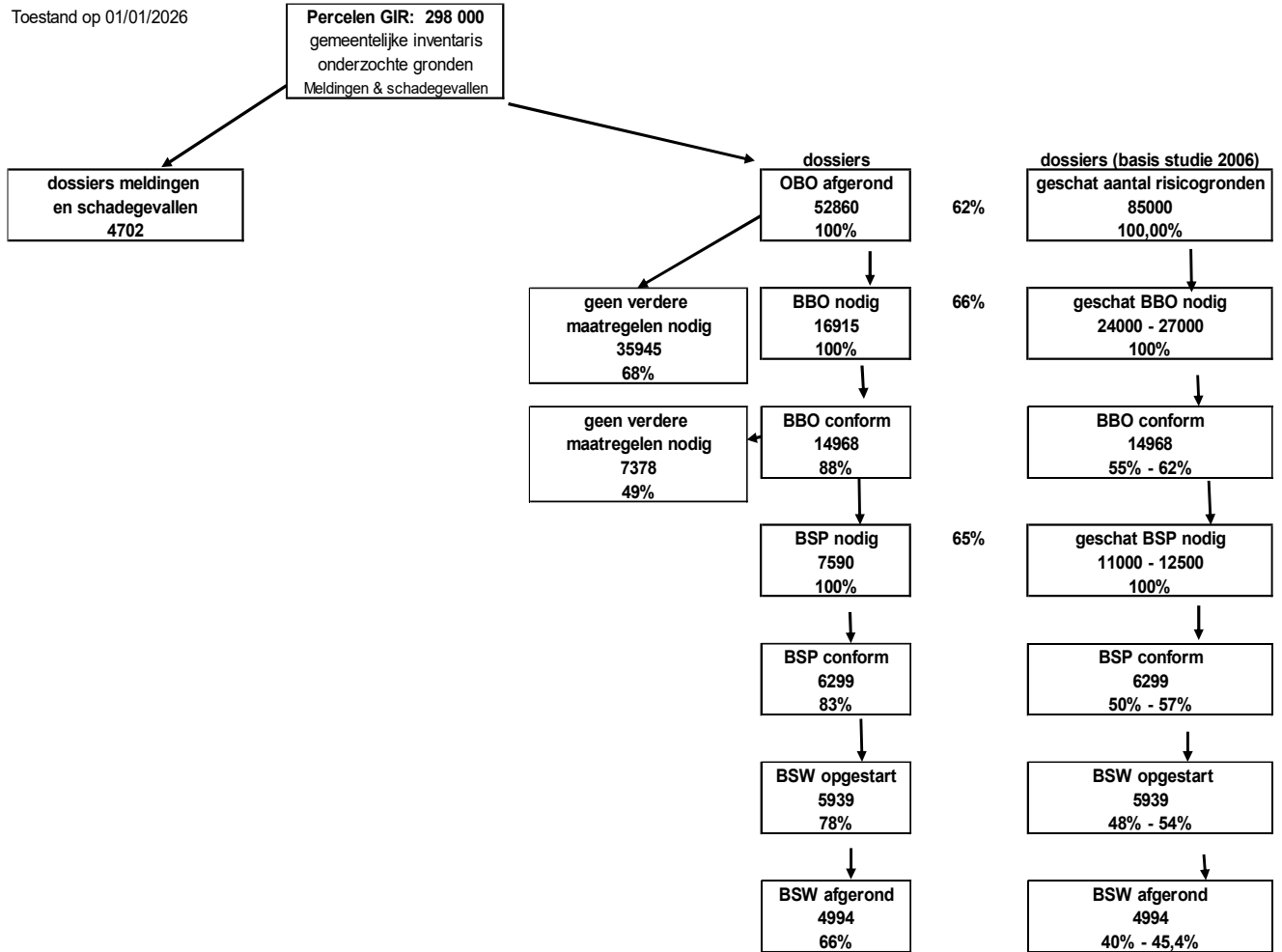
Tabel 2 Overzicht bodemsaneringsprojecten

Overzicht bodemsaneringsprojecten 1

Figuur 4 BSP-BSW cumulatief

Toestand op 01/01/2026

4.3 SCHADEGEVALLEN EN MELDINGEN

Jaarlijks ontvangt OVAM schadegevallen met mogelijke bodemverontreiniging tot gevolg. Het Bodemdecreet definieert een schadegeval als een 'onvoorziene gebeurtenis die aanleiding geeft tot bodemverontreiniging'. Het Bodemdecreet voorziet hiervoor een 'schadegevallen'-procedure. Met deze vereenvoudigde procedure kan de saneringsplichtige op een snelle en efficiënte manier de noodzakelijke maatregelen treffen om de bodemverontreiniging te behandelen. Deze behandeling gebeurt onder leiding van een bodemsaneringsdeskundige.

De saneringsplichtige kan deze procedure enkel gebruiken onder een aantal specifieke voorwaarden:

- Het schadegeval moet binnen de 30 dagen na het ontstaan ervan gemeld worden bij de bevoegde overheid (de gemeente of de OVAM) EN
- De behandeling van de bodemverontreiniging duurt maximaal 180 dagen.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Schadegevallen	193	197	203	213	189	216	278	233

Tabel 3 aantal jaarlijkse schadegevallen

In 2025 registreerde de OVAM 233 nieuwe schadegevallen met mogelijke bodemverontreiniging.

Bij onderstaande gevallen geldt sowieso de klassieke procedure:

- Het schadegeval werd niet gemeld binnen de dertig dagen.
- Het gaat niet om een onvoorziene gebeurtenis.
- De bodemverontreiniging kan niet gesaneerd worden binnen de 180 dagen.

Dit betekent dat de saneringsplichtige in eerste instantie een beschrijvend bodemonderzoek moet uitvoeren. We spreken dan niet langer over een schadegeval maar wel over een melding bodemverontreiniging.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Meldingen bodemverontreiniging	70	18	19	11	8	11	12	17

Tabel 4 aantal jaarlijkse melding van bodemverontreiniging

In 2025 registreerde de OVAM 17 nog niet eerder gekende of vastgestelde meldingen van bodemverontreinigingen. Deze konden niet behandeld worden binnen de schadegevallenprocedure. Sporadisch ontvangt OVAM meldingen van drugsincidenten met mogelijke bodemverontreiniging tot gevolg. De OVAM maakt een onderscheid tussen een terrein waarop drugsafval werd gedumpt door onbekenden en een terrein waarop een drugslabo werd geëxploiteerd:

- Veroorzaakt een onbekende een bodemverontreiniging op een terrein door drugsafval achter te laten, dan is dit voor de eigenaar of gebruiker een onvoorziene gebeurtenis. In die gevallen kan de schadegevallenprocedure opgestart worden.
- De exploitatie van een drugslabo op een terrein beschouwt de OVAM als een illegale risico-inrichting. De schadegevallenprocedure kan hiervoor niet toegepast worden.

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Exploitatie van drugslabo	6	3	2	5	6	6
Dumping van drugsafval	3	6	1	5	1	1

Tabel 5 aantal drugsincidenten jaarlijks gemeld

In 2025 registreerde de OVAM 1 dumping van drugsafval en 6 meldingen van drugslabo's.

4.4 AMBTSHALVE TUSSENKOMSTEN

4.4.1 Evoluties in ambtshalve tussenkomsten bodem

4.4.1.1 Situering

Waar het Bodemdecreet aangeeft dat de saneringsplichtige het initiatief tot sanering moet nemen, treedt OVAM in een aantal gevallen ambtshalve op. Dit is het geval:

- als alle saneringsplichtigen op een perceel het statuut van onschuld hebben verkregen;
- als de saneringsplichtige niet wil optreden, waarna OVAM via handhaving in zijn plaats optreedt;
- in toepassing van artikel 164 van het Bodemdecreet bij dadingen en bijzondere overeenkomsten, wanneer ambtshalve een rol voor OVAM is voorzien;
- bij historische bodemverontreinigingen over grotere oppervlaktes als een site wordt afgebakend en OVAM ambtshalve tussenkomt; in 2025 werden zowel sites bij vrijgestelde particulieren als bij locaties met meerdere eigenaars opgestart;
- bij verontreinigde terreinen gevat in een faillissement waar de vrije markt niet tot een oplossing komt en OVAM het verontreinigde terrein aankoopt in toepassing van het zogenaamde protocol curatoren met het oog op sanering en herontwikkeling;
- bij de toepassing van het zogenaamde protocol scholen, afgesloten tussen de minister bevoegd voor Omgeving en de minister bevoegd voor Onderwijs, op voordracht van OVAM, van AGIO of van GO!
- als de OVAM via veiligheidsmaatregelen tussenkomt in uitzonderlijke situaties waar de volksgezondheid in gevaar dreigt te komen.

Deze acties komen naast de eerstelijnszorg aan lokale besturen bij meldingen van bodemverontreiniging en onze grotendeels adviserende rol bij de behandeling van schadegevallen (zie eerder).

4.4.1.2 Middelen

Bij de uitvoering van de diverse fasen van de ambtshalve saneringen gebruikt OVAM-kredieten van het MINA-fonds en het BodemBeschermingsFonds (BBF) De besteding van het totale pakket aan bodemsanering stemde in 2025 overeen met een effectief vastleggingskrediet van 29,164 miljoen euro.

In onderstaande tabel vindt u de evolutie van de totale effectieve vastleggingsbedragen in euro voor ambtshalve bodem gerelateerde opdrachten.

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Effectieve besteding (EUR)	€ 39 636 313	€ 37 242 300	€ 39 596 971	€ 31 519 438	€ 34 733 966	€ 29 164 301

Tabel 6 Totale vastleggingsbedragen voor ambtshalve opdrachten

Een ploeg van medewerkers met een equivalent van 15,1 VTE staat in voor het beheer van deze financiële middelen.

4.4.1.3 Evoluties

De onderstaande tabel toont de evolutie van de ambtshalve uitvoeringen binnen het Bodemdecreet. Deze lijst beperkt zich tot de dossiers waarin het statuut van onschuld werd verleend.

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Nieuw op te starten BBO	91	84	88	83	100	79
Verder te zetten BBO/BSP/BSW	729	787	797	816	836	883
Totaal in behandeling	820	871	885	899	937	962

Tabel 7 aantal ambtshalve uitvoeringen onschuld

In 2025 realiseerde OVAM in 54 dossiers een definitieve oplossing na het beschrijvend bodemonderzoek of na de uitvoering van de bodemsaneringswerken.

Er waren ook heel wat andere tussenkomsten zoals deze binnen het protocol scholen, bij PFAS-verkennende onderzoeken, door handhaving of door een verwerving bij het protocol curatoren.

4.4.2 Overzicht tussenkomsten 2025

4.4.2.1 Overzicht grootste tussenkomsten

In onderstaande tabel vindt u de voornaamste tussenkomsten in 2025

Gemeente/roepnaam	Gegund bedrag 2025 (EUR)	(Voormalige) activiteit	Parameters	(Nieuwe) ruimtelijke invulling
Mechelen – Motstraat	€ 1.177.812	Raffinaderij, zeepziederij, papierfabriek	PAK's Cyanides Minerale olie Zware metalen Asbest	Infrastructuurwerk, appartementen
Ninove – Ganzenstraat	€ 1.027.260,25	Ophooglaag	Zware metalen Asbest PCB's	Landelijk wonen
Machelen – Biochim	€ 872.594,55	Solvent-recuperatie Brand	BTEX PAK's Minerale olie	Nog te bepalen
Antwerpen – Noorderlaan	€ 547.968,34	Autofabriek	PFAS	Circulair bedrijventerrein
Herzele – Stationsstraat	€ 409.362,98	Garagewerkplaats	BTEX Minerale olie PAK's Zware metalen	Woongelegenheid
Antwerpen – Dokter Robert Kochstraat	€ 352.222,53	Schrootopslag	PAK's Minerale olie asbest	Zorginstelling
Beveren-Kruikebeke-Zwijndrecht - Achterhoek	€ 319.788,86	Schietstand	Lood	Landbouw

Tabel 8 Voornaamste ambtshalve tussenkomsten in 2025

5 KWALITEITSGARANTIES

5.1 ERKENDE BODEMSANERINGSDESKUNDIGEN

Bodemonderzoeken en -saneringen worden uitgevoerd onder leiding of toezicht van een erkende bodemsaneringsdeskundige. OVAM beslist over de erkenning als bodemsaneringsdeskundige en over de schorsing en de opheffing ervan.

Eind 2025 waren 56 bodemsaneringsdeskundigen erkend:

- 15 erkenningen als bodemsaneringsdeskundige van type 1;
- 41 erkenningen als bodemsaneringsdeskundige van type 2.

In vergelijking met 2024

- hebben we 2 bijkomende bodemsaneringsdeskundigen erkend;
- hebben 3 bodemsaneringsdeskundigen hun erkenning stopgezet.

In 2025 schorste de OVAM tijdelijk 1 bodemsaneringsdeskundige.

Kwaliteitsborging

De OVAM volgt de kwaliteitsvolle werking van de erkende bodemsaneringsdeskundigen op via audits, controle tijdens de uitvoering van het veldwerk en de werven, en via controles op de opgemaakte rapporten.

Vanuit verschillende invalshoeken verzamelen we gegevens en vaststellingen. We brengen die samen in het individueel kwaliteitsdossier van de bodemsaneringsdeskundige. Zo krijgen we een algemeen beeld van de kwaliteitsvolle werking van elke erkende bodemsaneringsdeskundige. De ontwikkeling van een dashboard werd gestart maar niet verdergezet wegens de integratie van dit project in een grotere strategische oefening.

Audits

De OVAM evalueert de interne werking van de erkende bodemsaneringsdeskundige tijdens een audit. De bodemsaneringsdeskundige hanteert een kwaliteitssysteem bij de uitvoering van zijn taken. De audit toetst dit kwaliteitssysteem door periodiek het volledige proces van opdrachtinitiatie tot de aflevering van het eindproduct door te lichten (artikel 8bis Bodemdecreet).

Tijdens de audit evalueert OVAM zowel de procesbeschrijving als de procesvoering van de erkende bodemsaneringsdeskundige. De zuiver procesmatige benadering (gesteund op de ISO 9001-norm) wordt aangevuld met een technisch-inhoudelijk luik. In het technisch-inhoudelijk luik toetst OVAM de werkwijze van de erkende bodemsaneringsdeskundige aan het geldende wetgevende kader.

In het licht van kwaliteitsvol werken focust OVAM tijdens de audit op de interne procedures van de erkende bodemsaneringsdeskundige en hoe die procedures in de praktijk worden toegepast. OVAM toetst de kennis van de geldende wetgeving en het vermogen om alle noodzakelijke gegevens te verzamelen, resultaten correct te interpreteren en tot juiste conclusies te komen.

Audit	Aantal audits in 2023	Aantal audits in 2024	Aantal audits in 2025
Procesaudit	30	16	9
Technische audit	36	38	40

Tabel 9 Aantal audits

5.2 CONTROLES

OVAM controleert hoe de eindproducten in al hun facetten tot stand komen. Deze controles gebeuren steekproefsgewijs in concrete bodemdossiers, door een rapport- of veldwerkcontrole of naar aanleiding van een (externe) klacht.

5.2.1 Rapportcontrole

In 2025 centraliseerden we de gegevens en de vaststellingen die we met onze verschillende controles (standaard-, steekproefsgewijze en technische controle) verzamelen. De bodemsaneringsdeskundigen ontvingen 2 keer een periodieke terugkoppeling. Medio 2025 werden 8 sensibiliseringsgesprekken gehouden met bodemsaneringsdeskundigen over aandachtspunten in oriënterende bodemonderzoeken.

5.2.2 Veldwerk- en werfcontrole

Gedurende een veld- en werfcontrole beoordelen we de bodemsaneringsdeskundige (en eventueel zijn onderaannemer) tijdens de uitvoering van het werk ter plaatse.

In 2025 voerden we 54 veldcontroles uit in het kader van een monstername (bodem, grondwater, sediment). In 2025 werden 28 controles uitgevoerd op de startvergadering en/of de uitvoering tijdens de werf.

5.3 WIJZIGING STANDAARDPROCEDURES

Eind 2024 werden de ontwerp ministerieel besluiten tot vaststelling van de standaardprocedures ter goedkeuring aan het kabinet van onze voogdijminister bezorgd. Het kabinet diende dat in eerste instantie voor advies over te maken aan de afdeling wetgeving van de Raad van State.

Op 1 mei 2025 gingen de nieuwe versies van de standaardprocedure oriënterend bodemonderzoek, de standaardprocedure beschrijvend bodemonderzoek en de standaardprocedure oriënterend en beschrijvend bodemonderzoek in voege. Bodemonderzoeken die ingediend werden vanaf 1 oktober 2025 dienden te voldoen aan de standaardprocedure, versie 2025.

6 OVERDRACHT EN FINANCIËLE BELEIDSINSTRUMENTEN

6.1 FINANCIËLE ZEKERHEDEN EN VERBINTENISSEN

- Om de uitvoering van de verbintenissen tot bodemsanering en eventuele nazorg te waarborgen, moet de saneringsplichtige financiële zekerheden stellen. Dit gebeurde in 2025 voor een totaalbedrag van 29 miljoen euro.
- De OVAM keurde 59 nieuwe verbintenissen tot bodemsanering en de daaraan verbonden financiële zekerheid goed.
- 18 van deze verbintenissen werden ondertekend binnen de gewone overdrachtsprocedure.
- 21 overdrachten volgden de versnelde overdrachtsregeling volgens artikel 115 van het Bodemdecreet.
- Bij twee overdrachten stond de minister een afwijking volgens artikel 164 van het Bodemdecreet toe met de verplichting om een verbintenis te ondertekenen en een financiële zekerheid te stellen.
- In 5 dossiers ontvingen we een voorwaardelijke verbintenis waarbij Vlabotex het beschrijvend bodemonderzoek of de bodemsanering zal afronden.
- Bij een overdracht van gronden waarvan BOFAS de sanering op zich neemt, ontvingen we 2 voorwaardelijke verbintenissen tot bodemsanering.
- Voor de bodemsanering van een garage, aangesloten bij het sectorfonds Tersana, ontvingen we 8 voorwaardelijke verbintenissen.
- Bij 3 verbintenissen leidde een ondertekende Realisatieconvenant tot een vrijstelling van de verplichting om financiële zekerheden te stellen. Dit gebeurde bij een overdracht binnen een Brownfieldconvenant.
- Op 31 december 2025 had OVAM 464 lopende verbintenissen tot bodemsanering en eventuele nazorg in beheer waarbij voor 626 miljoen euro aan financiële zekerheden werd gesteld.
- In 2025 werden 57 verbintenissen na de uitvoering van de bodemsanering beëindigd.

6.2 ARTIKEL 164 VAN HET BODEMDECREET

“In verband met de toepassing van de bepalingen van artikelen 9 tot en met 135 en artikel 160 kan de Vlaamse Regering alle schikkingen, voorstellen tot concordaat inbegrepen, aannemen, dadingen sluiten, schuldvorderingen en zekerheden overdragen, derden in haar rechten subrogeren, van verhaal afzien, afwijkingen toestaan en overeenkomsten sluiten.”

De Vlaamse minister bevoegd voor Omgeving beslist – gedelegeerd door de Vlaamse Regering – over een verzoek tot toepassing van artikel 164 van het Bodemdecreet. Hierbij adviseert OVAM de minister in elk verzoek.

In 2025 werden twee verzoeken tot toepassing van artikel 164 van het Bodemdecreet ingediend. Eén verzoek werd volledig afgehandeld. Eén verzoek is nog in behandeling.

Afwijking op de overdrachtsbepalingen

Artikel 164 van het Bodemdecreet biedt de mogelijkheid om af te wijken op heel wat bepalingen uit het Bodemdecreet. In 2025 werd dit artikel toegepast voor een afwijking op de overdrachtsbepalingen.

Het Bodemdecreet legt vast onder welke voorwaarden gronden kunnen worden overgedragen. Sommige overdrachten kunnen – bijvoorbeeld omwille van hun hoogdringendheid of grootschaligheid – niet worden uitgesteld tot alle overdrachtsverplichtingen zijn uitgevoerd. In dat geval bepaalt de Vlaamse minister bevoegd voor Omgeving onder welke voorwaarden de geplande overdracht vervroegd kan plaatsvinden.

In 2025 werden twee verzoeken ingediend en beoordeeld.

Eén verzoek werd behandeld volgens de ‘klassieke procedure’ waarbij de overdracht kon plaatsvinden op voorwaarde dat de overdrachtsverplichtingen van het Bodemdecreet die nog moeten uitgevoerd worden, na de overdracht gebeurden. Een verbintenis tot uitvoering van de bodemonderzoeken, de bodemsanering en de nazorg werd aangegaan en een financiële zekerheid tot waarborg van de uitvoering van die verbintenis werd gesteld.

Eén verzoek is nog in behandeling.

6.3 COFINACIERING

Eigenaars die hun grond moeten saneren omwille van een historische verontreiniging of het historisch deel van een gemengde bodemverontreiniging kunnen hiervoor cofinanciering aanvragen. Maar dit kan enkel als er aan alle voorwaarden voldaan is.

In 2025 ontving OVAM 21 nieuwe aanvragen voor cofinanciering. We keurden 19 aanvragen goed en 2 aanvragen af wegens niet voldaan aan de voorwaarden van cofinanciering.

Dit leidde tot een vastlegging van 1 025 023.97 euro voor eigenaars die bodemsaneringswerken hebben laten uitvoeren.

Daarnaast betaalde OVAM in 2025 73 955.16 euro uit in cofinancieringsdossiers die waren goedgekeurd voor 1 april 2019. In deze oude procedure neemt OVAM eerst een cofinancieringsbeslissing, waarna de uitbetaling pas later gebeurt in functie van het verloop van de werken.

Eigenaars, exploitanten en gebruikers kunnen een cofinanciering aanvragen. Dat kan als brandblus-gerelateerde activiteiten hun grond met PFAS verontreinigd hebben en er daardoor een beschrijvend bodemonderzoek moet opgemaakt worden. Uiteraard moet aan alle voorwaarden voldaan worden.

In 2025 ontving OVAM 66 nieuwe aanvragen voor cofinanciering. We keurden 59 aanvragen goed en 7 aanvragen af wegens niet voldaan aan de voorwaarden van cofinanciering. Dit leidde tot een vastlegging van 1 092 517.09 euro voor eigenaars, exploitanten en gebruikers die een beschrijvend bodemonderzoek hebben laten uitvoeren of in uitvoering hebben.

7 DOELSTELLING 2036 – DOELGROEPGERICHTE BELEIDSINSTRUMENTEN

7.1 DE GEMEENTELIJKE INVENTARIS ACTUEEL HOUDEN

Sinds 2017 is er een realtime wekelijkse uitwisseling met het omgevingsloket. Alle locaties vergund voor risico-activiteiten worden automatisch opgenomen in de databank.

In 2025 schrapte OVAM op vraag van gemeenten of collega-overheden 4742 gronden uit de gemeentelijke inventaris omdat ze onterecht werden aanzien als risicogrond.

Op 17 november 2025 lanceerde OVAM de webtoepassing Beheer Risicolocaties. Gemeenten beheren de gronden in hun gemeentelijke inventaris in de centrale, GIS-gebaseerde databank Risicolocaties. Concreet betekent dit dat VLAREBO-rubrieken gekoppeld worden aan de geometrische contour van de risicolocatie (vb. tank, werkplaats, installatie...).

Het effectieve beheer verloopt vanaf nu enkel en alleen door gemeenten. OVAM neemt hier enkel de rol op van facilitator en ondersteuner van de databank, maar kan niet langer bewerkingen in de databank uitvoeren.

7.2 ONDERZOEKSVERPLICHTINGEN OPVOLGEN

In 2025 schreef OVAM de eigenaars van 333 locaties aan waarvan aan de periodieke onderzoeksplicht in 2023 niet werd voldaan. Daarnaast werden 11 eigenaars aangeschreven voor de opvolging van de onderzoeksplicht na stopzetting van de activiteiten.

De opvolging voor het eenmalige onderzoeksmoment categorie A werd in 2025 afgerond. Daarvoor werden eigenaars van 1018 locaties aangeschreven.

In 2025 behandelde OVAM 1669 aanvragen voor de vrijstelling van de onderzoeksplicht.

7.3 BROWN- EN BLACKFIELDS

7.3.1 Opvolgen brownfieldconvenanten

In 2025 volgde OVAM 85 actieve brownfieldconvenanten op omwille van de aanwezige bodemverontreiniging. Daarnaast was OVAM ook betrokken bij 30 brownfieldsites waarvoor de aanvraag voor een brownfieldconvenant ontvankelijk en gegrond verklaard werd maar waarvoor de onderhandelingen nog lopen. OVAM sloot 5 realisatieconvenanten af zodat de projectontwikkelaar geen financiële zekerheid moet stellen. Bijkomend werden in een 6-tal brownfieldconvenanten hetzij een addendum op het brownfieldconvenant hetzij een samenwerkingsovereenkomst opgemaakt. Deze bevatten afspraken over de afstemming van de sanering en de herontwikkeling.

7.3.2 Blackfields

Blackfields zijn terreinen waarvan de saneringskost de venale waarde van de grond overstijgt en de eigenaar niet over de nodige financiële middelen beschikt om de grond te saneren. Het zijn meestal terreinen in eigendom van failliete vennootschappen of erfloze nalatenschappen.

In 2025 gold een stop voor de aankoop van nieuwe blackfields voor 1 symbolische euro, behoudens enkele uitzonderlijke situaties. In 2025 kocht OVAM twee kleine perceeltjes in Gavere van twee particulieren die de sanering onmogelijk zelf konden betalen. Die aankoop was nodig om de sanering van het naastgelegen terrein, dat OVAM al langer in eigendom heeft, mogelijk te maken.

OVAM heeft ongeveer 25 blackfields in eigendom. Die gronden saneren en terug op de markt zetten is het minimale doel. Waar we opportuniteiten zien, werken we samen met lokale spelers voor een geïntegreerde herontwikkeling. Dit wil zeggen dat we niet alleen oog hebben voor de sanering zelf, maar ook voor de activiteit die erna zal plaatsvinden en voor de kwaliteit van het nieuwe ruimtebeslag. We proberen de condities zo te creëren dat de blackfields kunnen veranderen in "brightfields". Dat zijn voorbeelden van een duurzame en circulaire herontwikkeling.

7.3.3 Ontzorging van particulieren via site-aanpak

Gronden in eigendom van particulieren kunnen verontreinigd zijn door activiteiten uit het verleden. Niet alleen oude stortplaatsen of fabrieksterreinen maar ook kleinere bedrijfsactiviteiten in het centrum van een gemeente - zoals bijvoorbeeld de opslag van brandstoffen of een werkplaats - worden vandaag bewoond of gebruikt door particulieren. Door die eerdere activiteiten is de grond mogelijk verontreinigd.

Decretaal is vastgelegd dat deze gronden een oriënterend bodemonderzoek hebben ondergaan tegen 2021, 2023 of 2027.

OVAM heeft een beleid uitgewerkt om de particuliere eigenaars die niet verantwoordelijk zijn voor deze mogelijke bodemverontreiniging, te ontzorgen. OVAM voert zelf een bodemonderzoek uit op deze gronden. De eigenaar hoeft geen kosten te maken of zelf initiatief te nemen.

OVAM groepeerde de gronden van een gemeente in 1 bodemonderzoek, een zogenaamd siteonderzoek. Door de grootschaligheid van deze siteonderzoeken kan OVAM sneller en efficiënter werken. We krijgen sneller een volledig beeld van de kwaliteit van de bodem in Vlaanderen en waar er mogelijk risico's zijn door verontreiniging.

7.3.4 Wat is een site?

Een site is een verzameling van gronden waar vroeger historische activiteiten plaatsvonden.

Een siteonderzoek bestaat uit een oriënterend en een beschrijvend bodemonderzoek. Het bodemonderzoek richt zich enkel op de historische activiteiten waarvoor de site is vastgelegd.

Het sitebesluit maakt het juridisch mogelijk dat OVAM het bodemonderzoek uitvoert.

7.3.5 Informatie uit de gemeentelijke inventaris

OVAM selecteert de gronden voor het siteonderzoek uit de gemeentelijke inventaris. Deze gronden zijn in particuliere eigendom, er werden activiteiten uitgevoerd die mogelijk historische bodemverontreiniging veroorzaken en de huidige eigenaars hebben geen link met deze activiteiten.

Vooraleer OVAM een sitebesluit opmaakt, geeft ze aan een bodemsaneringsdeskundige de opdracht tot een voorstudie. De deskundige vraagt de vergunningen op en toetst deze aan wat er in de gemeentelijke inventaris staat en aan de voorwaarden voor opname in een site.

Aan de gemeente vraagt OVAM het engagement om alle relevante informatie over de grond tijdig aan de deskundige te bezorgen.

Dankzij de voorstudie zet OVAM voor de gronden in particuliere eigendom in één adem ook de fouten in de gemeentelijke inventaris recht. Op basis van de voorstudie maakt ze een definitieve lijst voor het sitebesluit. Uiteraard is dit een momentopname op basis van de beschikbare informatie.

Grote gemeenten worden opgesplitst om de onderzoeken overzichtelijk te houden.

7.3.6 Realisaties in 2025

Tabel 7 geeft een overzicht van alle gemeenten waar in 2025 een siteonderzoek werd opgestart, werd afgesloten of in uitvoering was.

Er zijn verschillende types van onderzoek:

- Site gemeentelijke inventaris: alle percelen uit de gemeentelijke inventaris die voldoen aan de sitevoorwaarden zijn opgenomen.
- Site: niet alle percelen uit de gemeentelijke inventaris werden opgenomen in de site, maar bijvoorbeeld enkel deze van een grote locatie, zoals een voormalige stortplaats.

Stand van zaken:

- Opgestart: het sitebesluit werd in 2025 gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad.
- Lopend: uitvoering van het siteonderzoek in 2025 (en mogelijk al voor 2025 opgestart).
- Afgerond: het eindverslag van het siteonderzoek is in 2025 goedgekeurd.

Gemeente (meerdere locaties of 1 locatie waarvoor activiteit wordt vermeld)	Aanpak (GI - site of site van 1 locatie)	Afgerond	Opgestart	Lopend	Locaties in sitebesluit	Percelen in sitebesluit	Te saneren locaties	Te saneren percelen
Galmaarden	GI-site	x			13	18	1	3
Hasselt (deel 1)	GI-site	x			16	20		
Herentals (cat A en O)	GI-site	x			10	15		
Mortsel (stortplaats 1)	1 locatie	x			1	88		
Mortsel (stortplaats 2)	1 locatie	x			1	40		
Wevelgem (stortplaats)	1 locatie	x			1	23		
Beersel	GI-site	x			26	29		
Boortmeerbeek	GI-site	x			8	14		
Brasschaat	GI-site	x			10	22		
Dendermonde	GI-site	x			38	70	3	6
Herentals (cat B)	GI-site	x			22	43	2	2
Houthalen-Helchteren	GI-site	x			20	35		
Hove	GI-site	x			4	9	1	1
Leopoldsborg	GI-site	x			13	26	3	15
Leuven (deel Wilsele Wijgmaal)	GI-site	x			28	54	1	5
Lichtervelde	GI-site	x			6	9		
Willebroek (zone H - site ikv pfas)	1 locatie	x			1	179	1	187
Willebroek (zone K - site ikv pfas)	1 locatie	x			1	163	1	111
Willebroek (zone O - site ikv pfas)	1 locatie	x			1	72		
Antwerpen - Deurne (Deel 1)	GI-site		x		29	38		
Bilzen	GI-site		x		17	40		
Geetbets	GI-site		x		3	7		
Hamme (site ikv pfas)	1 locatie		x		1	158		
Hamont-Achel	GI-site		x		18	21		
Heist-op-den-Berg	GI-site		x		21	28		
Ieper	GI-site		x		30	36		
Izegem	GI-site		x		28	32		
Kinrooi	GI-site		x		5	5		
Kortenaken	GI-site		x		2	3		
Landen	GI-site		x		9	15		
Oostende	GI-site		x		38	73		
Pepingen	GI-site		x		6	22		
Poperinge	GI-site		x		25	43		
Riemst	GI-site		x		18	25		
Tienen (stortplaats)	1 locatie	x	x		1	4		
Antwerpen - Berchem	GI-site			x	40	47		
Gooik	GI-site			x	20	38		
Hasselt (deel 2)	GI-site			x	17	19		

Herne	GI-site			x	14	18		
Heusden-Zolder	GI-site			x	15	18		
Puurs-Sint-Amands	GI-site			x	8	10		
Zottegem	GI-site			x	21	28		
Zulte	GI-site			x	10	17		
Deinze (Baggerslibstortplaats)	1 locatie			x	1	26		
Lebbeke	GI-site			x	20	67		
Lievegem	GI-site			x	25	33		
Ronse (site ikv pfas)	1 locatie			x	1	16		
Sint-Niklaas (textielfabriek)	1 locatie			x	1	24		
Willebroek (zone F - site ikv pfas)	1 locatie			x	1	204		

Tabel 10 Overzicht opgestarte, afgesloten, lopende site/woonzone per gemeente

7.3.7 Conclusie

OVAM besteedt veel aandacht aan de ontzorging van particulieren door hun onderzoeksplicht over te nemen. De particulier hoeft geen initiatief te nemen voor een onderzoek of de kosten te betalen.

Daarnaast krijgt hij informatie van OVAM en de bodemsaneringsdeskundige.

Deze onderzoeken zitten in een versnelling naar 2028 toe.

20 siteonderzoeken werden afgerond op 933 percelen. Voor 330 percelen is een bodemsanering nodig, voornamelijk door 2 onderzoeken naar PFAS in Willebroek.

OVAM startte ook 16 nieuwe siteonderzoeken op. Samen met de 14 siteonderzoeken die al liepen, was eind 2025 op 1115 percelen een onderzoek in uitvoering.

7.4 HUISSANEERDER TERREINEN VLAAMSE OVERHEID

7.4.1 Huissaneerder

OVAM wil collega-overheden ondersteunen om hun vastgoed te valoriseren. Daarvoor nemen we de rol op van 'huissaneerder'. Zo wordt de bodemverontreiniging adequaat én kostenefficiënt aangepakt. De rol van huissaneerder voor de Vlaamse overheid sluit perfect aan bij het in het Vlaamse regeerakkoord vermelde kerntakenbeleid. Dat vermeldt bodemsanering als kerntaak van OVAM. Het instrument huissaneerder helpt om tegen 2036 een inhaalbeweging te maken van te saneren gronden in eigendom van overheden.

In 2025 heeft OVAM verdere concrete afspraken gemaakt met de 'grootgrondbezittende' collega-overheden over hun risicopercelen. Het gaat hierbij om collega-overheden met meer dan 50 niet-onderzochte risicopercelen, met name het Agentschap voor Natuur en Bos, Aquafin, het Agentschap voor Wegen en Verkeer (verder AWV), Lantis, De Lijn, De Vlaamse Waterweg, De Watergroep, het Departement Mobiliteit en Openbare Werken, Sport Vlaanderen en de Vlaamse Milieumaatschappij. In dat kader overlegt OVAM niet enkel met de Vlaamse entiteiten over de aanpak van risicogronden. Ook met federale overheidsinstanties zoals Defensie en Regie der Gebouwen maakt ze de nodige afspraken en eveneens met Natuurpunt. Ook voor risicogronden die bestaan uit meerdere percelen met verschillende eigenaars zoeken we actief naar oplossingen. Deze 'gemengde locaties' met verschillende eigenaars van verschillende doelgroepen (particulieren, lokale besturen, publieke instellingen en bedrijven) worden op die manier gezamenlijk en dus op een kostenefficiënte manier onderzocht.

Naast de entiteitsgerichte aanpak werd de projectgerichte aanpak verder uitgewerkt. De drie geselecteerde projecten werden verder gerealiseerd in het kader van een inspirerende aanpak bij verontreinigde (water)bodem bij Vlaamse overheden. Voor het waterbodemonderzoek ter hoogte van de Oude Dokken in Gent verfijnde de aangestelde bodemsaneringsdeskundige het saneringsconcept tot een finaal rapport. Dankzij het project over gebromeerde vlamvertragers in sediment verscheen het eindrapport hierover reeds op de OVAM-website. Voor het project voor de chroomverontreiniging ter hoogte van de E17 in Rekkem loopt de aanbestedingsprocedure voor de saneringswerken, waarbij OVAM en AWV onderling afstemmen. In 2025 werden bijkomende stalen genomen.

OVAM voorziet een aanpak voor de gasfabrieksterreinen waarvoor een lokaal bestuur of publieke instelling saneringsplichtig is.

Voor scholen gaf OVAM na de uitbreiding van het 'protocol scholen' opdrachten aan bodemsaneringsdeskundigen om oriënterende bodemonderzoeken uit te voeren. Vanaf het beschrijvend bodemonderzoek kunnen de scholen zich nog steeds inschrijven voor het vervolgtraject. Hiervoor werkt OVAM nog steeds nauw samen met AGION en het GO! Sinds 2018 staat OVAM de scholen dan ook bij in het volledige bodemtraject.

7.4.2 Bedrijfsspecifieke en sectorspecifieke overeenkomsten

7.4.2.1 Bedrijfsspecifieke overeenkomsten

In een bedrijfsspecifieke overeenkomst maken een onderneming en OVAM-afspraken over de verplichtingen voor de gronden van deze onderneming binnen een bepaalde termijn. De overeenkomst houdt rekening met de prioriteit van de bodemverontreinigingen en alle bepalingen van het Bodemdecreet. Dankzij de overeenkomst zijn de bodemonderzoeken en de aanpak van de bodemverontreinigingen beter gespreid in de tijd. Enerzijds maakt dit de totaliteit van bodemonderzoeken en bodemsaneringen voor de betreffende onderneming organisatorisch én financieel beter haalbaar. Anderzijds krijgt OVAM een duidelijk én ondertekend engagement van de betrokkene dat hij de onderzoeken en saneringen binnen een specifieke termijn laat uitvoeren.

De laatste jaren groeit het bewustzijn om nieuwe bodemverontreiniging te voorkomen. De overeenkomsten die werden aangegaan de voorbije jaren hebben dan ook aandacht voor maatregelen en acties om bodemverontreiniging te voorkomen en te beheersen. OVAM volgt de vooruitgang op het vlak van bodemonderzoeken en -saneringen op via overleg in begeleidingscomités.

De voorbije jaren sloot OVAM al overeenkomsten met Umicore, Electrabel, de 'Gasfabrieksgroep', Bekaert, de NMBS-groep, Colruyt (DATS), Tessenderlo Chemie, de Vlaamse vervoersmaatschappij De Lijn, Defensie, het Agentschap Wegen en Verkeer, het Havenbedrijf Antwerpen, de Haven van Zeebrugge, de Vlaamse Landmaatschappij, BAC, de Vlaamse Waterweg, Eandis, AS24 en North Sea Port. De voorbije jaren werden ook twee samenwerkingsovereenkomsten afgesloten, enerzijds met Natuurpunt Beheer vzw en anderzijds met het Agentschap voor Natuur en Bos. Deze overeenkomsten bevatten ook aspecten over bodemonderzoeken en -saneringen.

In 2025 werden geen bijkomende bedrijfsspecifieke overeenkomsten gesloten.

7.4.2.2 Sectorspecifieke overeenkomsten

Bedrijven die activiteiten uitvoeren die de bodem kunnen verontreinigen, zijn verplicht om periodiek een oriënterend bodemonderzoek uit te voeren. Heel wat bedrijven voerden dit bodemonderzoek al uit maar toch stellen we vast dat een behoorlijk aantal dat nog niet heeft gedaan.

Om het aantal bodemonderzoeken op korte termijn te verhogen, werkt OVAM samen met de sectorfederaties. Die kennen het reilen en zeilen in hun respectievelijke sectoren heel goed. Ze zijn ook vertrouwd met de eventuele opportuniteiten en moeilijkheden bij hun aangesloten leden en de drempel om hen aan te spreken is lager.

Samen met de federaties probeert OVAM de bedrijven uit de betrokken sectoren zo goed mogelijk te sensibiliseren en te ondersteunen bij bodemonderzoeken en -saneringen. De federaties engageren zich er ook toe om een ondersteunende en indien nodig een bemiddelende rol te spelen voor leden die in de loop van een onderzoeks- of saneringstraject problemen ondervinden. Om nieuwe bodemverontreinigingen te voorkomen, hebben we samen de bedrijven uit de betrokken sectoren ook oog voor preventie.

De voorbije jaren sloot OVAM de eerste samenwerkingsovereenkomsten af met Agoria (de federatie van de Belgische technologische bedrijven), Vlamef vzw (de Vlaamse Metaalfederatie voor de kmo) en met de Boerenbond vzw, het Algemeen Boerensyndicaat vzw (ABS) en het VAC-vzw (het Vlaams Agrarisch Centrum) als sectorfederaties voor de land- en tuinbouw. Daarnaast werd de voorbije jaren met de VMx vzw (de beroepsvereniging Vlaamse Milieuprofessionals) een afsprakenkader gemaakt om de milieuprofessionals aangesloten bij VMx zo optimaal mogelijk te sensibiliseren, te informeren en op te leiden over de geldende bodemwetgeving (Bodemdecreet en VLAREBO). Samen met de VMx werd in 2025 een studiedag voor de milieucoördinatoren georganiseerd waarbij diverse bodemonderwerpen aan bod kwamen.

7.5 FONDSEN

7.5.1 BOFAS vzw

De oprichting van BOFAS-vzw in 2004 gaf het startschot voor de alternatieve financiering van de bodemsanering van benzinestations. Met de wijziging van het samenwerkingsakkoord in 2007 en de bijhorende tweede aanmeldingsperiode ontving BOFAS in totaal 2365 ontvankelijke aanvragen voor een tussenkomst. In 2019 was er een derde en laatste aanmeldingsperiode voor nieuwe dossiers in navolging van het derde samenwerkingsakkoord van 25 juli 2018. Bij het afsluiten van deze aanmeldingsperiode op 8 november 2019 had BOFAS 480 bijkomende aanvragen ontvangen, waarvan 193 aanvragen voor Vlaanderen. BOFAS onderzocht deze aanvragen.

Voor Vlaanderen zijn er 113 ontvankelijk:

- 70 dossiers type Sluiting,
- 41 dossiers type Verderzetting,
- 2 dossiers type Sluiting-retro
- geen bijkomende dossiers type Verderzetting-retro.

Om de bijkomende dossiers te kunnen behandelen verlengde de Interregionale Bodemsaneringscommissie de erkenning van BOFAS tot 31 december 2027.

Voor de aanmeldingen bij BOFAS als 'Verderzetting van de activiteiten van een tankstation' betaalt BOFAS de kosten pas na ontvangst van de facturen over de uitgevoerde sanering. De betrokken bodemsaneringsdeskundige moet de ingediende facturen verantwoorden via een gedetailleerde kostenstaat. De bevoegde gewestelijke overheid moet bevestigen dat de sanering werd uitgevoerd volgens de in haar gewest toepasselijke normen en codes van goede praktijk. Uit cijfergegevens van BOFAS blijkt dat voor ongeveer 5,3 % van de locaties nog een aanvraag tot terugbetaling verwacht wordt. Zonder een eindverklaring van OVAM is terugbetaling door BOFAS niet mogelijk. Daarom benadrukte BOFAS in het verleden reeds bij haar aanvragers dat de timing van de aflevering van de eindverklaringen belangrijk is. Voor de aanmeldingen 'Verderzetting van de activiteiten van een tankstation – overgangsmaatregel' moeten voor ongeveer 1,7 % nog acties worden ondernomen.

Mede dankzij de gezamenlijke inspanningen van BOFAS en OVAM is intussen al een hele vooruitgang geboekt. Voor alle 70 bijkomende locaties aangemeld als 'Stopzetting van de activiteiten van een tankstation' startte BOFAS in Vlaanderen het dossier op. In 2025 lag de focus op bodemsaneringswerken in uitvoering en eindevaluatieonderzoeken. Op 0,5 % van de locaties aangemeld als 'Stopzetting van de activiteiten van het tankstation – overgangsmaatregel' verlopen de saneringswerken moeizaam. Het risico bestaat dat het aanvraagdossier tot terugbetaling van de saneringskosten te laat kan worden ingediend. BOFAS begeleidt deze dossiers intensief met als doel een tijdige afronding van de sanering en terugbetaling van de gemaakte kosten aan de aanvragers.

Aanvragers voor een tussenkomst van BOFAS bij sluiting van een tankstation stellen bij verkoop van hun grond vast dat dit omwille van de aanwezige bodemverontreiniging niet mogelijk is. Afhankelijk van de ernst van de bodemverontreiniging kan het immers nog een aantal jaren duren vooraleer BOFAS een bodemsaneringsproject laat opmaken. Om een oplossing te bieden is een afwijkende maatregel voorzien op de overdrachtsbepalingen van het Bodemdecreet. In 2020 actualiseerde OVAM in overleg met BOFAS de bestaande procedure. In 2025 werd de vernieuwde procedure voor 2 terreinen succesvol doorlopen.

7.5.2 VLABOTEX

Op 14 september 2007 erkende de Vlaamse Regering Vlabotex vzw voor een periode van 30 jaar als bodemsaneringsorganisatie voor de droogkuissector. Deze sector omvat de inrichtingen die op een chemische manier textiel reinigen, kortweg noemen we ze 'nieuw- of droogkuis'.

De eerste aanmeldingsperiode liep tot 30 juni 2015. Zowel de saneringsplichtige - huidige of voormalige - exploitanten van een nieuw- of droogkuis, als de eigenaars van een terrein waarop in het verleden een nieuw- of droogkuis werd geëxploiteerd, konden een overeenkomst voor de overdracht van de saneringsplicht met Vlabotex sluiten. In ruil voor een forfaitaire jaarlijkse bijdrage van de contractant zal Vlabotex in de periode van 30 jaar de decretaal voorziene bodemonderzoeken en -saneringen voor de als historisch te beschouwen bodemverontreiniging met chemische reinigingsmiddelen (solventen) uitvoeren.

In totaal werden 201 overeenkomsten voor de overdracht van de saneringsplicht gesloten met Vlabotex. Op 12 juni 2020 besloot de Vlaamse Regering tot een nieuwe aanmeldingsperiode om overeenkomsten tot overdracht van de saneringsplicht te sluiten. Deze periode liep tot en met 30 april 2024. In totaal werden 28 bijkomende overeenkomsten tot overdracht van de saneringsplicht gesloten met Vlabotex. Na evaluatie door Vlabotex bleken 25 overeenkomsten in aanmerking komen en als dusdanig effectief te worden.

Jaarlijks voorziet de Vlaamse overheid een subsidie die gelijk is aan de jaarlijkse bijdrage die Vlabotex van haar contractanten ontvangt. Zo wordt de helft van de globale kosten voor de bodemonderzoeken en -saneringen

voor de als historisch te beschouwen bodemverontreiniging met solventen gesubsidieerd door de Vlaamse overheid. De in 2025 uitbetaalde jaarlijkse subsidie bedraagt 1,095 miljoen euro.

In 2025 voerde Vlabotex acht beschrijvende bodemonderzoeken uit, werden zeven bodemsaneringsprojecten conform verklaard, negen bodemsaneringswerven opgestart en negen bodemsaneringen beëindigd.

Artikel 164 van het Bodemdecreet laat via een ministerieel besluit uitzonderingen toe op de decretale overdrachtsprocedure. Op deze manier vermijden we dat alle betrokken panden of terreinen onverkoopbaar zijn in afwachting van de bodemonderzoeken en -saneringen. Zo is sinds 2012 onder bepaalde voorwaarden en na het doorlopen van de afgesproken procedure een eventuele overdracht (verkoop) mogelijk. U vindt het aantal dossiers waarbij deze procedure in 2025 effectief werd toegepast in het deel 'Financiële zekerheden en verbintenissen'.

7.5.3 Promaz vzw

Om een oplossing te bieden voor de kosten van bodemverontreiniging door de exploitatie van gasolietanks voor verwarming (= mazouttanks, huisbrandolietanks, stookolietanks) is er tussen de gewestelijke overheden en de federale overheid op 25 juli 2018 een samenwerkingsakkoord gesloten over de uitvoering en financiering van bodemsanering van gasolietanks voor verwarmingsdoeleinden (publicatie Belgisch Staatsblad op 8 mei 2019).

De betrokken sector heeft via de vzw Promaz eind juni 2021 een erkenningsaanvraag bij de Interregionale Bodemsaneringscommissie ingediend als 'stookoliefonds'. Deze commissie heeft na beoordeling ervan op 25 november 2021 een erkenning voor een periode van 20 jaar verleend aan de vzw Promaz.

Het erkenningsbesluit verscheen op 28 februari 2022 in het Belgisch Staatsblad en vanaf die datum kunnen gedupeerde burgers zich bij de vzw Promaz aanmelden. Promaz is sinds april 2022 operationeel. De aanmeldingsperiode bedraagt 3 jaar en liep tot 28 februari 2025.

In totaal zijn er bij Promaz op het einde van de aanmeldingsperiode 4716 aanvragen genoteerd. Daarnaast ontving Promaz nog 1589 registraties. Dit maakt dat Promaz in totaal 6305 cases te behandelen had. 65% van de aanvragen hebben betrekking op dossiers gelegen in Vlaanderen.

Hiervan werden sinds de start van de aanmeldingsperiode tot eind 2025 2341 aanvragen definitief aanvaard (volledig en ontvankelijke aanvragen), waarvan 978 in 2025. Er werden sinds de start van de aanmeldingsperiode 1317 aanvragen onontvankelijk verklaard, waarvan 1097 in 2025.

Sinds 1 maart zijn tevens aanmeldingen vallend onder het verzekeringssysteem Promaz RE mogelijk.

Tot eind 2025 zijn er 94 aanvragen voor nieuwe schadegevallen bij PROMAZ ingediend. Hiervan waren er 47% voor gronden gelegen in Vlaanderen.

Sinds ze operationeel is heeft Promaz 305 dossiers opgestart, waarvan 157 in Vlaanderen. Het overgrote deel van de 247 dossiers met de hoogste prioriteitsklasse (PIP 399) is reeds opgestart. Er werden reeds 311 terugbetalingsdossiers (dossiers van het type CSC met woonfunctie) afgerond.

7.5.4 Tersana vzw

De voorbije jaren overlegde OVAM met de betrokken federaties in de sector van de garage, carrosserie en koetswerkbedrijven om deze bedrijven te ondersteunen bij hun bodemonderzoeken en -saneringen. De sectorfederaties, meer specifiek Traxio, Febelcar, Fedagrim en Bond van Garagisten hebben hun schouders mee onder Tersana vzw gezet. Op 21 december 2018 erkende de Vlaamse Regering Tersana vzw als bodemsaneringsorganisatie voor de garage-, carrosserie- en landbouwmachinesector, en dit tot 31 december 2036. Op dezelfde datum werd ook het voorstel van subsidiëringsprogramma voor de periode 2019-2023 goedgekeurd en een startsubsidie toegekend. Op 22 december 2023 werd door de Vlaamse Regering het subsidiëringsprogramma 2024-2028 goedgekeurd.

Door deze erkenning kunnen bedrijven uit de sector die geconfronteerd worden met bodemverontreiniging hun saneringsplicht overdragen aan Tersana. Dit kon tot 31 januari 2025, het einde van de voorziene aanmeldingsperiode.

In 2025 startte Tersana 20 beschrijvende bodemonderzoeken en 17 bodemsaneringswerken op. Ook Tersana-aanvragers stellen bij de verkoop van hun grond vast dat omwille van de aanwezige bodemverontreiniging een verkoop veelal niet mogelijk is binnen de klassieke overdrachtsprocedure. Afhankelijk van de ernst van de bodemverontreiniging kan het immers nog een aantal jaren duren vooraleer Tersana een bodemsaneringsproject laat opmaken en uitvoeren. Om een oplossing te bieden voor dit probleem is in overleg met Tersana een afwijkende maatregel op de overdrachtsbepalingen van het Bodemdecreet opgemaakt. In 2025 werd deze procedure voor 5 terreinen succesvol doorlopen.

7.6 WATERBODEMS

7.6.1 Algemene aanpak waterbodems

De Europese kaderrichtlijn Water (2000/60/EG) streeft naar een goede ecologische toestand en een goed ecologisch potentieel van alle Vlaamse waterlichamen tegen 2027. Vervuilde waterbodems beletten een verdere verbetering van de waterkwaliteit en het ecologische herstel van de waterloop. Via verschillende instrumenten pakt de Vlaamse overheid deze problematiek aan. Uit recente evoluties blijkt dat bij meer en meer beleidsmakers het inzicht groeit dat ook het waterbodembeheer een inherent en belangrijk onderdeel van elk stroomgebiedsbeheerplan moet uitmaken. In quasi alle stroomgebieden zijn immers zowel de slechte waterkwaliteit, de verontreinigde waterbodems als de hydromorfologie de belangrijkste hindernissen. Een holistisch en integraal sediment- en waterbodembeheer kan hier soelaas bieden.

Sediment- en waterbodembeheer is bovendien niet alleen voor het waterkwantiteit- en het waterkwaliteitsbeheer belangrijk, maar ook voor het scheepvaartverkeer, het overstromingsbeheer, de materialenvoorraad en de circulaire economie, het duurzaam ruimtegebruik, de ecologische herstelprojecten en het waterkrachtbeheer. Daarenboven is de brongerichte reductie van sedimentaanvoer sterk gelinkt aan het bodembeschermingsbeleid.

Als gevolg van de klimaatverandering worden we geconfronteerd met extremere meteorologische verschijnselen. Die vertalen zich onder andere in intensere regenbuien, droogteperiodes en hittegolven. Een goede waterbodembodemkwaliteit en groen-blauwe netwerken zijn belangrijk om de gevolgen hiervan te beheersen.

Een duurzaam sediment- en waterbodembeheer vereist de identificatie, de prioritering en de aanpak van verontreinigde waterbodems. Informatie over de ligging en de oorzaak van potentieel verontreinigde waterbodems moet nog ruimtelijk geïntegreerd worden om een gebiedsgerichte aanpak toe te laten.

De waterbodemverkenner centraliseert informatie over de kwaliteit en de kwantiteit van waterbodems. Zowel ruwe brongegevens van verschillende Vlaamse milieu-instellingen, besturen en waterloopbeheerders als verwerkte resultaten binnen specifieke onderzoeksprojecten kunnen worden geraadpleegd in deze verkenner.

De waterbodemverkenner werd voorgesteld in april 2023 aan de hand van een webinar. Verschillende instructiefilmpjes zijn beschikbaar op de DOV-website¹. Deze tool wordt jaarlijks bijgewerkt. In 2025 nam VITO de coördinatie voor de verzameling van de gegevens voor de waterbodemverkenner op zich. De samenwerkingsovereenkomsten met de verschillende partners werden herzien en opgemaakt. De data worden jaarlijks geüpdatet en een geactualiseerde lijst van prioritair te onderzoeken waterbodems wordt opgemaakt. In 2025 kreeg de Universiteit Antwerpen de opdracht om triggerwaarden af te leiden voor pfas en ftalaten.

Om (historische) verontreiniging in waterlopen goed aan te pakken moet men eerst de risico's van de aanwezige pollutanten correct inschatten. Een risicoanalyse van verontreinigde sedimenten is echter erg complex. Het vereist onderzoek naar onder meer de concentraties aan pollutanten, hun bio-beschikbaarheid, de mogelijke effecten op fauna en flora en de kans op verspreiding. Het is niet wenselijk en economisch onhaalbaar om deze uitgebreide risicoanalyse uit te voeren in alle Vlaamse waterlopen.

Voor de ecotoxicologische risicobeoordeling werd in 2025 een literatuurstudie afgerond en werd het rapport gepubliceerd op de OVAM-website. De resultaten van deze studie werden besproken met de stuurgroep en een vervolgtraject voor deze opdracht werd gegund.

De inventarisatie van potentiële hotspots met waterbodemverontreiniging in onbevaarbare waterlopen, opgestart in 2017, liep verder met verdere aandacht voor pfas-verdachte locaties. In 2025 werden in totaal 47 voorstudies opgestart voor hotspotsites langs onbevaarbare waterlopen. Daarnaast werden 8 plannen van aanpak uitgewerkt. In 2025 gebeurde er voor de Lakenplasbeek in Tielt een onderzoek van de waterbodem en van de oevers.

Bodemonderzoeken toonden aan dat de Grote Laak verontreinigd is met zware metalen (cadmium, kwik, lood, radium) door vroegere industriële lozingen. Over een lengte van 18 kilometer, tussen Ham en de monding in de Grote Nete, is de waterbodem verontreinigd. Door overstromingen en slibruiming, waarbij het slib op de oever werd achtergelaten, heeft de verontreiniging zich in de omgeving van de waterloop verspreid. Zo is dus niet alleen de waterbodem, maar zijn ook de oevers en het overstromingsgebied verontreinigd.

OVAM, de Vlaamse Milieumaatschappij en Tessenderlo Group sloten een overeenkomst om samen de saneringswerken aan te pakken. Gezien de lengte van de waterloop en de omvang van het saneringsproject wordt de sanering gefaseerd uitgevoerd. Vier deeltrajecten worden van stroomopwaarts naar stroomafwaarts aangepakt. Na opstart in 2023 van de werken in het tweede deelgebied werden deze tijdelijk stopgezet omwille van te hoge waterstanden door een lange periode van neerslag. De werken werden terug aangevat in de herfst van 2024 en afgerond in de zomer van 2025.

In het kader van een integrale aanpak van de Molse Nete, de Scheppelijke Nete, de Grote Nete en de Bankei werden met de waterloopbeheerders en het FANC-besprekingen gevoerd over een samenwerkingsovereenkomst voor de verdere aanpak van dit gebied.

¹ <https://www.dov.vlaanderen.be/themas/waterbodem>

In november 2025 organiseerde OVAM in samenwerking met VEB en VOBAS een studiedag voor waterbodems waar zowel de theoretische als de praktische kennis over het onderzoek naar waterbodems werd toegelicht.

7.6.2 Narmena

In 2025 kwam LIFE Narmena op kruissnelheid. In dit project test OVAM, samen met zes andere partners, enkele natuurgebaseerde saneringstechnieken uit op metaalverontreinigde waterbodems en overstromingsgebieden. Hierin beogen we een mooie integratie van sanerings- en natuurdoelen met de strijd tegen droogte.

Begin 2025 gaven we de Constructed wetland aan de Grote Calie zijn definitieve vorm. Deze wetland heeft als doel de chroomverontreiniging in de beek af te vangen en te immobiliseren. Hierdoor stroomt er proper water verder stroomafwaarts. In maart startte de monitoring ervan op. Ook de fyto-remediatievelden langs de Grote Calie en in het Winkelsbroek werden verder gemonitord.

In de zomer van 2025 startten we succesvol de werken op in het mondingsgebied van de Grote Laak, in de overstromingsgebieden Trichelbroek en Zammelsbroek. De maatregelen om het waterpeil in de gebieden op te krikken werden vlot geïmplementeerd. We verwachten deze werf begin 2026 af te ronden.

In Kloosterbeemden, het mondingsgebied van de Winterbeek of Hulpe, is de natuurgebaseerde sanering reeds uitgevoerd. De monitoring toonde goede resultaten van de daling in biobeschikbaarheid van de metaalverontreiniging.

De LIFE Narmena partners werkten in 2025 ook verder aan een toepassingskader voor natuurgebaseerde saneringstechnieken. Ook kreeg het project meer bekendheid bij het grote publiek, onder andere door heel wat evenementen, persberichten en nieuwsbrieven. We wisselden professionele ervaring uit via conferenties, professionele vakbladen, webinars en uitleg op het terrein.

7.6.3 PFASTER

Op de site van de voormalige papierfabriek de Naeyer werden in 2021 hoge pfas-concentraties aangetroffen. De bodemonderzoeken, bodemsanering en aanpak van de woonzones op deze herontwikkelde terreinen zijn nog lopende. Ook de wijdere omgeving van de site, met het provinciaal domein Broek de Naeyer, vereist een grondige aanpak.

Daarom startten OVAM en 10 partners in het najaar van 2024 het Europese LIFE-project PFASTER. Dat staat voor PFAS systemic regional approach to Assess Spatial distribution, Transfer, Exposure and Remediation of widespread pollution. Het doel is een gebiedsvisie en een geïntegreerde aanpak van de pfas-verontreiniging voor de site van Willebroek en Broek de Naeyer.

Het is echter een complex verhaal. Wonen, landbouw en natuur zijn er heel sterk verweven en de verontreiniging komt zowel voor in de bodem als in het grond- en oppervlaktewater en het sediment. Bovendien is het niet beperkt tot deze projectsite in Willebroek. Het PFASTER-project is een belangrijke stap voorwaarts in de strijd tegen pfas-verontreiniging. De opgedane kennis en ervaring kunnen we ook inzetten voor andere gebieden die met pfas-verontreiniging kampen.

Het PFASTER-project zet in 2025 vooral in op onderzoek naar de samenstelling en ruimtelijke verspreiding van pfas. Aangezien de papierindustrie specifieke stoffen uit de pfas-familie gebruikt, is het mogelijk om een specifieke 'vingerafdruk' van pfas in de papierindustrie en het gedrag ervan in het leefmilieu te identificeren. In 2025 onderzochten we de opname van pfas in planten en organismen, het gedrag van pfas doorheen de tijd en de verspreiding ervan in de voedselketen en de ecosystemen.

Voor de sanering van sterk verontreinigde bodem en grondwater onderzoeken we de toepasbaarheid van verschillende innovatieve technieken. Zo evalueren we in-situ spoeling in combinatie met een schuimlaag en speciale filter met schimmels, en bestuderen we ook een combinatie van membraanfiltratie en plasmadestructie.

Daarnaast testen we verschillende innovatieve natuur gebaseerde saneringstechnieken. In het natuurgebied Broek De Naeyer onderzoeken we welke micro-organismen, zoals schimmels en bacteriën, pfas kunnen afbreken. We analyseren ook in welke mate waterplanten, riet en wilgen bijdragen aan het verwijderen van de verontreiniging. In landbouwgebied gaan we aan de slag met schimmels en gewassen. Met deze aanpak streven we niet alleen naar een schoner leefmilieu, maar ook naar een betere habitat voor otters en andere organismen in het gebied. In 2025 testten we deze innovatieve technieken in het labo. Nadien passen we ze verder toe en evalueren we ze in het onderzoeksgebied.

Al deze ervaring en kennis bundelen we finaal in een gebiedsvisie en geïntegreerde aanpak van de pfas-verontreiniging voor de site van Willebroek en Broek de Naeyer. Dit project is een belangrijke stap voorwaarts in de strijd tegen pfas-verontreiniging in Vlaanderen. We willen de opgedane kennis en ervaring ook inzetten in andere gebieden die met pfas-verontreiniging kampen.

Het LIFE-project PFASTER startte in het najaar van 2024 en loopt 5 jaar. Het budget voor dit project bedraagt 4 387 598 euro met 60 % cofinanciering van de Europese Commissie. De partners zijn Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM), Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO), VITO, Novobiom, bio2clean, KULeuven, Envisan, TAUW, Provincie Antwerpen en de Universiteit van Antwerpen.

8 NAAR GEZONDE BODEMS IN 2050

Een gezonde en levende bodem levert vele onmisbare en cruciale bodemdiensten aan de mens en zijn omgeving: de productie van veilig voedsel en water, een gezonde leefomgeving, een habitat voor biodiversiteit, de regulering van ons klimaat ... In onze huidige wereld vol maatschappelijke uitdagingen staat bodem als natuurlijk kapitaal echter sterk onder druk door verontreiniging en andere bodembedreigingen zoals erosie, verlies aan organische koolstof, afdekking en compactie en door het opbod van de huidige ruimteclaims. Hierdoor wordt de bodemkwaliteit en dus de noodzakelijke levering van de bodemdiensten aangetast. Het voorkomen van de verdere degradatie van bodem en land, het duurzaam beheer en gebruik en het herstel van bodemdegradatie (en dus van bodemkwaliteit) waar nodig is een urgente en complexe opgave. OVAM voorziet met haar huidige bodembeleid en flankerend instrumentarium in een gedegen curatieve aanpak van bodemverontreiniging. Ze vult dat aan met een belangrijk preventief luik, een duurzaam beheer van bodemmateriële via de grondverzetregeling en een algemeen kader voor bodembescherming. Nieuwe oplossingspistes zijn nodig voor andere (nieuwe) uitdagingen zoals het beleidsondersteunend onderzoek naar zorgwekkende stoffen en diffuse verontreiniging.

Bodemzorg bundelt deze nieuwe oplossingspistes in een geïntegreerde aanpak die een brug maakt naar de toekomst, met volgende globale finaliteit:

- De creatie van maatschappelijk **bodembewustzijn** en actieve maatschappelijke betrokkenheid zodanig dat dit leidt tot een gedragen erkenning van het belang en de waarde van bodem en de noodzaak tot zorg voor bodem (toekomstbeeld '25 -'50).
- De ontwikkeling van beleid en instrumenten voor **bodembewust handelen** zodat bodems nu en in de toekomst als een te beschermen, duurzaam te benutten, en - waar nodig - te herstellen regeneratief worden beheerd.

8.1 REGELING GRONDVERZET

De pfas-problematiek in het Oosterweeldossier gaf aanleiding tot evaluatie van de werking van de traceerbaarheidsprocedure, waarbij een vereenvoudiging van het erkenningssysteem is voorgesteld. Door de schrapping van de erkenning voor de grondreinigingscentra; de inrichtingen voor de opslag en behandeling van bagger- en ruimingsspecie en de tussentijdse opslagplaatsen wordt de traceerbaarheidsprocedure de exclusieve bevoegdheid van de erkende bodembeheerorganisaties.

In het licht van de verdere ontwikkelingen in het kader van de pfas-problematiek werd de omzendbrief van de Vlaamse minister van Omgeving en Landbouw (VR20252006/MED.0250) betreffende de onderbouwing van de toetsingswaarden voor het gebruik van pfas-houdende bodemmateriële voorbereid.

Om waardevolle bodeminformatie transparanter en toegankelijker te maken, wordt de databank voor grondverzet gerealiseerd. Deze databank wil de gegevens afkomstig van technische verslagen centraliseren en deels gestandaardiseerd beschikbaar stellen. Deze databank komt tot stand via co-creatie waarbij de erkende bodembeheerorganisaties, een aantal erkende bodemsaneringsdeskundigen en onderaannemers actief betrokken worden. Dankzij deze nauwe samenwerking creëren we een databank die breed gedragen wordt én goed functioneert voor alle gebruikers.

8.2 DIFFUSE BODEMVERONTREINIGING

Diffuse bodemverontreiniging is bodemverontreiniging die afkomstig is van diffuse bronnen of waarbij de relatie tussen de bron en/of risico-activiteit en de verontreiniging niet eenduidig is. Met de huidige regelgeving wordt diffuse bodemverontreiniging niet of nauwelijks aangepakt, omdat het Bodemdecreet en het VLAREBO zich in de eerste plaats richten op bodemverontreiniging die wordt veroorzaakt door een duidelijk identificeerbare bron of risico-activiteit. Omwille van gezondheidsrisico's en de bedreiging van ecosystemen op korte en lange termijn moet diffuse bodemverontreiniging eveneens worden geïnventariseerd, beheerd en/of aangepakt.

Daarom moeten we eerst inzicht krijgen in de omvang en/of oppervlakte van diffuse verontreiniging. Dan krijgen we gelijktijdig ook zicht op de gebieden waar minder impact verwacht wordt. Deze gebieden kunnen dienen om de achtergrondgehalten te bepalen, om monitoringsmeetnetten op te zetten en op elkaar af te stemmen.

Het rapport “Diffuse bodemverontreiniging inventarisatie van gegevensbronnen en voorstel van aanpak” (OVAM, 2021) concludeerde dat transport -en dan vooral wegen en spoorwegen- een grote diffuse impact heeft op de bodem. In 2023 startten we daarom een verkennende meetcampagne voor diffuse bodemverontreiniging langs lijntrajecten. Het doel van deze studie was om aan de hand van metingen in de bodem de omvang van de problematiek te kunnen inschatten, inzicht te krijgen in de contaminanten die typisch voorkomen langs lijntrajecten en de invloedzones te bepalen. We bekeken in het bijzonder welke ‘emerging contaminants’ (microplastics, chemische stoffen die vrijkomen door bandenslijtage...) er voorkomen en verkenden analysemethoden voor deze stoffen (beschikbaarheid, detectielimieten, haalbaarheid ...). Deze meetcampagne werd in 2024 opgestart. De staalnames gebeurden op 8 locaties langs snelwegen en 5 locaties langs spoorwegen met toenemende afstand tot de bron. In 2025 werden de resultaten besproken en gepubliceerd op de website van OVAM.

Eveneens stelde dezelfde beleidsstudie (OVAM, 2021) dat pesticidegebruik (zowel in de landbouw, publieke ruimtes als door particulieren) aanleiding zou kunnen geven tot een diffuse bodemverontreiniging. In grondwater worden een aantal pesticiden op regelmatige tijdstippen gemonitord. Voor Vlaamse bodems zijn er echter weinig data beschikbaar. Daarom lanceerde OVAM in 2024 de opdracht voor een verkennende meetcampagne naar pesticiden in bodem. De meetcampagne wordt vormgegeven in 2025 en resultaten worden verwacht in 2026.

In 2025 kreeg de ontwikkeling van een beleid voor diffuse bodemverontreiniging een nieuwe impuls door de inwerkingtreding van de EU-richtlijn inzake bodemmonitoring (‘Soil Monitoring Law’) op 16 december 2025. Deze wetgeving omvat een EU-breed kader voor de beoordeling en monitoring van bodems, met als overkoepelend ambitieus doel om in 2050 gezonde bodems in heel Europa te realiseren. Volgens de richtlijn zullen de lidstaten monitoringsystemen voor de beoordeling van de bodemtoestand moeten implementeren. Ook bodemverontreinigingsparameters zoals zware metalen zullen moeten worden gemonitord. Hoewel de EU-richtlijn niet specifiek een aanpak voor diffuse bodemverontreiniging voorschrijft, zullen de monitoringsdata de ontwikkeling van een toekomstig beleid voor diffuse bodemverontreiniging ondersteunen.

8.3 EMERGING CONTAMINANTS

In de huidige bodemsaneringspraktijk worden hoofdzakelijk courante en goed bekende verontreinigende stoffen gemeten. Er zijn echter heel wat 'nieuwe' verontreinigende stoffen of 'emerging contaminants' die bodemverontreiniging kunnen veroorzaken. Denk bijvoorbeeld aan allerlei toeslagstoffen, gebromeerde vlamvertragers, perfluorverbindingen, gewasbeschermingsmiddelen, farmaceutische stoffen, microplastics ... Wetenschappelijk onderzoek heeft aangetoond dat deze stoffen risico's voor de menselijke gezondheid en het ecosysteem inhouden. Vaak zijn er echter nog geen richtlijnen of standaard analysemethoden beschikbaar of ontbreekt er nog kennis over het gedrag van deze stoffen in bodem en grondwater. Het is vaak onduidelijk hoe met deze problematiek om te gaan en er zijn vragen over onderzoeks- en saneringsplicht en aansprakelijkheid. Dit leidt tot juridische en financiële onzekerheid voor de betrokkenen.

Het is onze ambitie een gezamenlijke aanpak uit te werken in een internationale en Europese context waarbij we beleidsmakers, onderzoekers, probleembezitters, adviesbureaus en andere belanghebbenden betrekken. Daarom richtte OVAM het internationale netwerk EmConSoil op. Het doel is kennis en ervaring uit te wisselen en samen een beleid en een praktisch haalbare aanpak te ontwikkelen. In 2025 organiseerden we de 6^e ENSOr workshop (13-14 oktober 2025). Deze 2-daagse werd bijgewoond door een 150-tal deelnemers. Verder werd 2-maandelijks een EmConSoil-nieuwsbrief uitgestuurd en organiseerden we een reeks van webinars (januari 2025).

Om deze nieuwe stoffen in het Vlaamse bodembeleid te implementeren volgt OVAM een stapsgewijze aanpak. In 2025 werd verder gewerkt aan een aanpak voor pfas in bodem en grondwater. We publiceerden richtinggevend toetsingswaarden voor bodemonderzoek en -sanering voor pfas in bodem en grondwater, inclusief antropogene achtergrondwaarden.

Om de impact en effectiviteit na te gaan van diverse beleidsmaatregelen, hebben we in 2024 een maatschappelijke kosten-baten analyse opgestart voor de aanpak van pfas in bodem en grondwater in Vlaanderen. Bij deze analyse wordt ook de grondverzetsregeling meegenomen. De resultaten van deze studie werden besproken met de diverse stakeholders en het eindrapport werd gepubliceerd op de OVAM-website.

In 2024 startten we eveneens een opdracht over microplastics in bodems, grondwater en waterbodems. Daarmee willen we een overzicht krijgen van de huidige kennis over de micro- en nanoplastics problematiek: omvang, belangrijkste bronnen, beschikbare meetmethodes Daarnaast moet de studie ook het potentiële risico inschatten van microplastics in bodem en aanbevelingen formuleren voor verder onderzoek. Deze opdracht werd afgerond en gepubliceerd in 2025.

Daarnaast werd ook verder gewerkt aan de normering voor gebromeerde vlamvertragers (o.a. voor BDE 209 en BDE 99).

8.4 EUROPEES PROJECT PARC

In mei 2022 schoot het Europese PARC project officieel uit de startblokken. PARC (European Partnership for the Assessment of Risks from Chemicals) is ontworpen om verschillende uitdagingen bij chemische risicobeoordeling aan te pakken. Het doel van PARC is de Europese onderzoeks- en innovatiecapaciteit voor chemische risicobeoordeling te consolideren en te versterken om zo de menselijke gezondheid en het milieu beter te beschermen in de toekomst. Met ongeveer 200 deelnemende organisaties uit heel Europa,

waaronder drie Europese agentschappen, en een totaalbudget van ruim 400 miljoen euro, is PARC een van de grootste projecten in zijn soort. PARC heeft een looptijd van zeven jaar.

In 2025 rondde OVAM 4 projecten in werkpakket 4: 'monitoring en blootstelling' mee af.

Ontwikkelen van prioriteringstool om middelen voor monitoring gericht in te zetten

Meten is weten. Gezien het grote aantal (potentieel) zorgwekkende chemische stoffen die in het milieu voorkomen, worden monitoringsinitiatieven echter vaak voorafgegaan door een prioriteringsstap om de beschikbare middelen gericht in te zetten en te meten waar het ertoe doet. Binnen PARC ontwikkelden we in 2024 mee een conceptueel framework om zulke prioritering op een flexibele, transparante en reproduceerbare manier te kunnen doen. In 2025 werd dit framework toegepast op een concrete case met als onderzoeksvraag: welke contaminanten dienen gemonitord te worden bij toepassing van waterzuiveringsslib op landbouwgronden.

Ontwikkelen van een Europese pfas-'baseline'

Deze studie wil de vraag beantwoorden wat de antropogene achtergrondconcentraties zijn ten gevolge van decennialang gebruik van pfas en dit voor verschillende milieucompartmenten en landgebruik (stedelijk, landelijk ...). Deze 'baseline' moet het mogelijk maken om de effectiviteit van (toekomstige) beleidsmaatregelen (bv. pfas-restrictie) te evalueren. Men vertrekt voor deze studie van bestaande meetgegevens zoals beschikbaar in onder meer de pfas-verkenner (DOV) en OVAM- beleidsstudies. In 2025 werd de datacollectie afgerond, statistisch geëvalueerd en gepubliceerd.

Casestudies om de verspreiding van pfas in het milieu beter te begrijpen

Hier moeten data van pfas-gecontamineerde sites meer inzicht verschaffen in het transport van pfas van bodem naar grondwater en in oppervlaktewater, alsook het gedrag van pfas en pfas-precursoren. Naast de traditionele target analyse worden ook innovatieve analysetechnieken gebruikt zoals non-target analyse met HRLC-MS-MS en TOPA (total oxidisable precursor assay). OVAM neemt deel met 3 casestudies die het volgende onderzoeken:

- de sorptie-eigenschappen (K_d) van pfas aan bodem
- de verspreiding van pfas in bodem en grondwater op basis van meetgegevens uit het broek De Naeyer, Willebroek
- de mogelijkheid om met behulp van non-target analysetechnieken pfas-*fingerprints* af te leiden voor verschillende pfas-bronnen.

Deze studies werden in 2025 afgerond met de nodige rapporten en publicaties.

Monitoringscampagne naar hormoon verstorende stoffen (EDC)

Er werd een grootschalige meetcampagne gelanceerd om resultaten van chemische analyse (target en suspect screening) te combineren met resultaten van *in vitro* biologische testen (bioassays als proxy voor hormoon verstorende eigenschappen). Beide analysemethoden moeten elkaar aanvullen en het mogelijk maken om geobserveerde hormoonverstorende activiteiten te koppelen aan het vermijden van chemische stoffen in het milieu. OVAM werkte in 2024 samen met de VMM en ILVO voor staalname in Vlaanderen. De resultaten werden in 2025 door andere PARC-partners geëvalueerd. Publicaties worden voorbereid.

Naast bovenstaande projecten werden ook twee nieuwe projecten voorbereid. Die zullen in 2026 van start gaan en elk drie jaar lopen. In het **PMT-project** draagt OVAM bij aan een beter inzicht in en een betere monitoring van (ultra)korte pfas-ketens met PMT-eigenschappen. Dit gebeurt onder meer via innovatieve

analysetechnieken zoals non-target screening, monitoringcampagnes en interlaboratoriumstudies. In het **Inno-Soil-project** werkt OVAM mee aan de ontwikkeling en validatie van innovatieve analysetools, zoals non-target screening en effect-directed analysis, om bodemverontreiniging nauwkeuriger in kaart te brengen.

8.5 GEBIEDSWERKING: DE OVERTREFFENDE TRAP VAN SAMENWERKING-

We koppelen kansen voor duurzaam materialen- en bodembeheer en circulariteit binnen het ruimtelijke beleid. Hiervoor werken we samen met én binnen Vlaamse en internationale relevante platformen en netwerken, lokale besturen en provincies. Waar sectoraal beleid en gesplitste bevoegdheden ontoereikend zijn, geeft gebiedswerking de kans om functies, infrastructuur, disciplines, partijen, projecten, belangen, budgetten ... te verbinden. Doel van dit alles is een duurzame (her)ontwikkeling van een logisch begrensd en samenhangend gebied. Het biedt een handelingsperspectief om de grote vraagstukken van vandaag op te pakken, de kennis van de betrokken actoren en de bestaande initiatieven actief te bundelen, uit te wisselen en te versterken. Alleen zo komen we tot gezamenlijke realisaties op het terrein.

In 2025 werkten we verder samen met het departement Omgeving en de VLM als trekker van de programmawerking [Grond+Zaken](#) binnen het Open Ruimte Platform. Grond+Zaken² is een samenwerking tussen de trekkers en het ILVO, het INBO, het Agentschap Natuur en Bos, het departement Landbouw en Visserij, VMM, het agentschap Onroerend Erfgoed, Regionaal Landschap en de VITO. Het programma richt zich op een grote variëteit van concrete realisaties op het terrein.

De focus in 2025 lag op de samenwerking binnen gezamenlijk opdrachten:

- De begeleiding van het lerend pioniersnetwerk over regeneratieve bodemzorg.
- De voorbereiding van een toekomstig bodemzorgplan.

Daarnaast werden de klijntijnen voor een aanpak van grondverzet binnen een gebiedsgerichte bodemaanpak zijn verder afgebakend. Deze aanpak vertrekt vanuit een brede visie op bodemzorg en bodemgezondheid. Ze sluit aan bij de recente evoluties in het Europese beleid.

8.6 “IEDEREEN ZORGT VOOR DE BODEM” (BODEMBEWUST ZIJN EN BODEMBEWUST HANDELEN)

Naast de cure-aanpak van bodemverontreiniging via onderzoek en sanering werken we sinds 2018 een kader rond 'care' uit:

- **Activeren van bodembewust zijn:** het besef van het belang van een gezonde bodem en de sense of urgency voor bodemzorg middels een toenemend bodembewustzijn versterken.
- **Voorzien van een ondersteunend kader ‘bodembewust handelen’:** de nodige beleidsinstrumenten en kennis aanbieden om deze bodemzorg te kunnen toepassen.
- **Bodemzorg in de praktijk brengen:** meer bodemzorg - en dus ook meer bodemzorgers of stewards - in de praktijk brengen binnen verschillende contexten, doelgroepen en ruimtelijke schalen -van micro- over meso- tot macroschaal (gebiedswerking).

Binnen elk van deze lagen werkten we in 2025 aan verschillende concrete acties:

- Een traject rond storytelling ‘Iedereen bodembewust’
- De verdere uitbouw van een handelingskader bodemzorg

² <https://omgeving.vlaanderen.be/nl/grondzaken>

- Verkenning van de beleidsmatige invulling van het principe 'Integratie van bodem en water binnen ruimtelijke processen'
- Verdere ondersteuning van actoren die aan de slag willen met bodemzorg via een opdrachtcentrale

9 PFAS

9.1 INVENTARISATIE PFAS-VERDACHTE LOCATIES

9.1.1 Brandweer(oefen)terreinen, -kazernes en incidenten

Als gevolg van de pfas-problematiek in het Oosterweeldossier inventariseert OVAM sinds juni 2021 mogelijke risicolocaties voor bodemverontreiniging met pfas. Om deze locaties zo snel mogelijk te inventariseren ontvingen de lokale besturen op 19 juni 2021 een brief van de ministers Beke, Demir en Somers. In de eerste plaats was er de dringende oproep om terreinen in kaart te brengen waar de brandweer in het verleden grote blusactiviteiten met fluorhoudend blusschuim heeft gehouden.

269 van de 300 gemeenten bezorgden informatie over locaties met brandweer(oefen)terreinen, -kazernes en incidenten. In totaal gaat het om 844 locaties waar mogelijk fluorhoudend blusschuim werd gebruikt.

9.1.2 Andere terreinen waar pfas-houdende producten in het bedrijfsproces werden gebruikt

In de brief van 19 juni 2021 van de toenmalige ministers Demir, Somers en Beke ontvingen de lokale besturen eveneens de vraag om informatie over sites waar pfas wordt of werd gebruikt in een industriële context. 285 gemeenten hebben info doorgegeven over sites waar mogelijk pfas gebruikt werd in het productieproces. Voor de sites waar pfas gebruikt werd in het productieproces hebben we meer dan 4000 locaties kunnen inventariseren.

Deze inventarisatie werd uitgevoerd op basis van een studie uit 2018 (Onderzoek naar aanwezigheid van pfas in grondwater, bodem en waterbodem ter hoogte van risicoactiviteiten in Vlaanderen).

Gezien de voortdurende evolutie van kennis over het gebruik van pfas was deze lijst aan een actualisatie toe. In 2024 heeft OVAM dat laten doen op basis van een literatuurstudie. Het resultaat hiervan staat in het rapport 'pfas-verdachte activiteiten voor grond-, grondwater- en waterbodemverontreiniging, 26/11/2024'.

Dit rapport dient als leidraad voor erkende bodemsaneringsdeskundigen en biedt handvaten om te beoordelen of een activiteit al dan niet pfas-verdacht is. Het beschrijft in welke processen pfas werden/worden gebruikt, zodat deskundigen kunnen beoordelen of het nodig is om pfas te onderzoeken in een bodemonderzoek, rekening houdend met locatiespecifieke omstandigheden zoals het type proces, aanwezige (bodem)beschermende maatregelen, verwachte emissies naar bodem, water of lucht, gebruikte volumes en uitvoeringsperiode van de activiteiten.

Deze pfas-verdachte activiteiten zijn waar mogelijk vertaald naar hun overeenkomstige VLAREM en VLAREBO-rubrieken. Deze rubrieken dienen slechts als hulpmiddel en een grondige voorstudie is altijd noodzakelijk. Vaak dienen de gekoppelde rubrieken genuanceerd te worden en werd/wordt niet ter hoogte van alle sites met een bepaalde rubriek pfas gebruikt. Sommige 'pfas-verdachte' rubrieken zijn immers heel breed en omvatten zeer diverse activiteiten.

Waar mogelijk werd bij elke activiteit vermeld welke specifieke stappen in bepaalde processen voornamelijk van belang zijn, in welke tijdsperiode pfas gebruikt werden en welke pfas-stoffen het meest relevant zijn. Hierbij werd ook een kwalitatieve inschatting gemaakt van de kans dat een bepaalde activiteit een

bodemverontreiniging kan veroorzaken. Deze inschatting gebeurde op basis van het gebruikte volume aan pfas in de sector binnen de EEA (ton/jaar) en de verwachte directe of indirecte emissies.

De lijst met activiteiten is uitgebreider dan deze uit 2018. Dit komt omdat er meer gegevens beschikbaar zijn omtrent toepassingen waarin pfas worden gebruikt, maar ook omdat voorliggende studie alle VLAREM-subrubrieken opsomt, daar waar de vorig lijst vaak enkel hoofdrubrieken vermeldde.

- Voor locaties met een grote of zeer grote kans op het ontstaan van een bodemverontreiniging met pfas, dient pfas steeds als een verdachte stof beschouwd te worden.
- Voor locaties met een beperkte kans op het ontstaan van een bodemverontreiniging met pfas, is pfas in principe een verdachte stof. Als men pfas niet opneemt als verdachte stof, zal men dit gemotiveerd moeten onderbouwen.
- Voor locaties met een zeer beperkte kans of geen kans op het ontstaan van een bodemverontreiniging met pfas, evalueert de bodemsaneringsdeskundige zelf of pfas als verdachte stof beschouwd moet worden.

Als gevolg van deze studie werd er een aangepaste richtlijn voor pfas-onderzoek van kracht op 1 april 2025. Deze richtlijn moet gebruikt worden in oriënterende bodemonderzoeken, technische verslagen en waterbodemonderzoeken.

9.2 VERKENNENDE BODEMONDERZOEKEN OP BRANDWEER(OEFEN)TERREINEN, -KAZERNES EN INCIDENTEN

9.2.1 Uitvoering

Om de verkennende bodemonderzoeken voor pfas zo uniform mogelijk te laten uitvoeren en evalueren, werd een onderzoeksprotocol opgesteld. Dat geeft richtlijnen aan de bodemsaneringsdeskundigen. Het houdt rekening met kwetsbare receptoren die in de omgeving van de onderzoekslocatie aan de eventuele pfas-verontreiniging kunnen worden blootgesteld. Daarnaast beschrijft het protocol hoe de bodemsaneringsdeskundige de analyseresultaten moet interpreteren.

Het protocol bepaalt welke vervolgstappen desgevallend noodzakelijk zijn en ook de eventuele prioriteitsklasse om de termijn waarbinnen verder onderzoek noodzakelijk is te bepalen.

In juli 2021 startte OVAM de eerste verkennende pfas-bodemonderzoeken op. Een beperkt aantal gemeenten voerde zelf verkennende bodemonderzoeken uit.

Van de 844 geïnventariseerde locaties waren eind 2025 530 locaties in onderzoek of was het verkennend bodemonderzoek afgerond. Bij OVAM werden 526 verkennende bodemonderzoeken ingediend en beoordeeld. Voor 133 locaties is uitgeklaard dat er geen pfas-verdachte activiteiten hebben plaatsgevonden.

Voor 185 hiervan bleken geen verdere maatregelen nodig te zijn. In 341 verkennende bodemonderzoeken bleek de uitvoering van een beschrijvend bodemonderzoek noodzakelijk te zijn.

De getallen hierboven hebben enkel betrekking op de verkennende bodemonderzoeken die OVAM uitvoerde. Momenteel zijn alle verkennende bodemonderzoeken waarvoor OVAM als opdrachtgever optreedt uitgevoerd of lopende.

Op 12 februari 2024 werden brandblusoefeningen met pfas-houdend blusschuim aanzien als een risico-inrichting in de zin van het Bodemdecreet. Om die reden liet OVAM op 175 locaties zelf geen verkennend bodemonderzoek uitvoeren. Voor deze locaties zijn de klassieke verplichtingen tot een oriënterend bodemonderzoek, bijvoorbeeld bij overdracht of in het kader van de periodieke onderzoeksverplichting, van toepassing.

Begin juli 2025 werden de eigenaars van de percelen waarop brandblusoefeningen worden of werden uitgevoerd met pfas-houdend blusschuim, geïnformeerd van het feit dat de betrokken gronden als een risicoground in de zin van het Bodemdecreet beschouwd wordt.

Op 83 locaties is nog geen onderzoek naar pfas uitgevoerd. De verdere verplichtingen hiervoor rusten bij de eigenaar, exploitant of gebruiker van de grond.

9.2.2 Beoordeling en afstemming met het departement Zorg

Om de risico's voor de volksgezondheid door een mogelijke verontreiniging als gevolg van pfas-houdend blusschuim te beperken adviseerde het Agentschap Zorg en Gezondheid op 19 juni 2021 alle burgemeesters in Vlaanderen om algemene no regret-maatregelen te nemen in een perimeter van 100 meter rond de betrokken sites.

OVAM en het departement Zorg evalueren beiden de ingediende verkennende bodemonderzoeken. OVAM spreekt zich uit over de verdere aanpak in het kader van het Bodemdecreet. Het departement Zorg spreekt zich uit over de (al dan niet aan te passen) no regret-maatregelen.

Als er een duidelijke aanwijzing is van een ernstige bodemverontreiniging, stuurt OVAM een brief naar de saneringsplichtige(n) en maant deze aan tot een beschrijvend bodemonderzoek. Als er geen saneringsplichtige meer is of als deze vrijgesteld wordt van de verdere verplichtingen, voert OVAM het beschrijvend bodemonderzoek en de eventuele bodemsanering ambtshalve uit.

Ook de lokale besturen ontvangen via een e-mail van OVAM informatie over de conclusies van het verkennend bodemonderzoek.

Het departement Zorg informeert de lokale besturen over de no regret-maatregelen die zij nodig acht na de beoordeling van de verkennende bodemonderzoeken. De algemene no regret-maatregelen worden bijgesteld op basis van de resultaten van het verkennend bodemonderzoek.

Na de evaluatie van het verkennend bodemonderzoek informeert het departement Zorg de gemeente of de algemene no regret-maatregelen kunnen worden opgeheven, dan wel of ze behouden blijven of verstrengd moeten worden.

Zodra de gemeente op de hoogte is gebracht, wordt de informatie over de verontreinigingssituatie en de no regret-maatregelen ook gedeeld via de pfas-website, waar elke gemeente een eigen pagina krijgt

9.2.3 Uitwerken communicatiestrategie en ondersteuning van gemeenten

De lokale besturen krijgen de centrale rol om hun bewoners snel en correct te informeren. Ze kunnen hierbij wel rekenen op ondersteuning.

Afhankelijk van de impact naar de omgeving en het resultaat van het verkennend bodemonderzoek kan de gemeente terugvallen op verschillende beschikbare communicatiemiddelen. De overzichtspagina www.vlaanderen.be/pfas-vervuiling biedt onder andere modelbrieven voor bewoners en een standaard persbericht aan.

9.3 BESCHRIJVENDE BODEMONDERZOEKEN VOOR BODEMVERONTREINIGING MET PFAS

In 2022 heeft OVAM een code van goede praktijk opgesteld met aanvullende richtlijnen voor beschrijvende bodemonderzoeken voor bodemverontreinigingen met pfas. Deze richtlijnen zijn aanvullend aan de bestaande documenten zoals standaardprocedures. Omdat het wetenschappelijk onderzoek naar pfas volop loopt en het voortschrijdend inzicht rond pfas dan ook sterk evolueert, wordt deze code van goede praktijk regelmatig aangepast.

Naar analogie met de verkennende bodemonderzoeken zijn hier ook met het departement Zorg afspraken gemaakt over de communicatie over de beschrijvend bodemonderzoeken.

Als er no regret maatregelen zijn afgekondigd voor een locatie, zullen deze na beoordeling van het beschrijvend bodemonderzoek opgeheven worden. In een beschrijvend bodemonderzoek is de verontreiniging namelijk volledig in kaart gebracht en zullen er gebruiksadviezen per perceel worden gegeven die de no regret maatregelen vervangen.

OVAM stuurt de kennisgevingsbrieven van goedkeuring van het beschrijvend bodemonderzoek met kopie naar de lokale besturen. Het departement Zorg informeert vervolgens de lokale besturen over de opheffing van de no regret maatregelen en vraagt aan de lokale besturen om hierover binnen de twee weken te communiceren naar de betrokken inwoners. Hiervoor werden eveneens modelbrieven ter beschikking gesteld. Vervolgens verstuurt OVAM de bodemattesten naar de eigenaars van de betrokken percelen. De lokale besturen kunnen deze bodemattesten raadplegen in het webloket.

9.4 KENNISCENTRUM INNOVATIEVE SANERINGSTECHNIKEN

In 2025 bouwde het Kenniscentrum Innovatieve Saneringstechnieken verder op de opstart en eerste oproepen van 2024. De in 2024 goedgekeurde projecten uit de eerste oproep gingen in 2025 effectief in uitvoering. Deze projecten, met een looptijd van 12 tot 36 maanden, focussen op de ontwikkeling, demonstratie en opschaling van innovatieve technieken voor bodem, water en lucht. Ook het project uit de tweede oproep (gelanceerd in oktober 2024), met focus op lucht, sediment en gecombineerde verontreiniging, bevond zich in 2025 in de opstart- en uitvoeringsfase.

Daarnaast werd in 2025 verder samengewerkt tussen overheden, bedrijven en kennisinstellingen via de in 2024 opgerichte werkgroepen. De werkgroepen over de thema's lucht, socio-economische aspecten, bodem

en grondwater en slib en sediment werden verder uitgebouwd. De leden ervan kwamen samen om kennis en ervaringen uit te wisselen. De werkgroepen fungeerden als platform om onderzoeksresultaten te delen, praktijkcases te bespreken en noden, knelpunten en opportuniteiten voor verdere innovatie te identificeren. Op die manier droegen ze bij aan de inhoudelijke onderbouw van de lopende projecten en de voorbereiding van toekomstige onderzoeks- en ontwikkelingsinitiatieven.

Ook het PLANTS-project, dat eind 2024 van start ging, liep verder in 2025. In dit project onderzoeken de Universiteit Hasselt en de Universiteit Antwerpen de haalbaarheid van fyto-remediatie en fyto-management op verontreinigde landbouwgronden in Zwijndrecht en in het natuurgebied Blokkersdijk. Het Kenniscentrum Innovatieve Saneringstechnieken en OVAM volgen dit project inhoudelijk op.

9.5 SPECIFIEKE DOSSIEROPVOLGING

9.5.1 Dossier 3M in Zwijndrecht

OVAM volgt de uitvoering van de saneringsplicht van 3M op voor de verontreiniging met pfas-componenten die ontstaan is op het 3M-terrein.

In de zomer van 2025 leverde de gemeente Zwijndrecht de vergunning af voor de bouw van de brug die nodig is voor de aan- en afvoer van gronden voor de sanering van zone 1A. Dat is het woon- en landbouwgebied dat het dichtst bij 3M ligt.

Op 15 oktober 2024 werd het gefaseerde bodemsaneringsproject voor het overige woongebied ingediend. Dat werd op 13 januari 2025 conform verklaard door OVAM met een aantal voorwaarden. Zo werd opgelegd dat voor 1 oktober 2025 een kwaliteitsplan met bijhorende planning moest worden ingediend bij OVAM. Op 19 september 2025 werd dit kwaliteitsplan ingediend.

Op 2 oktober 2025 werd het gefaseerde eindevaluatieonderzoek ingediend. Die behandelde de deelsanering uit 2024 in zone 1A - naar aanleiding van een opportuniteit door een nieuwe verkaveling. Op 11 december 2025 werd dit rapport niet goedgekeurd. Bij de sanering werden immers een aantal voorwaarden van het conformiteitsattest niet nagekomen.

Op 29 november 2024 werden de gefaseerde bodemsaneringsprojecten ingediend voor het grondwater, de natuurgebieden, de percelen met landbouwfunctie en het 3M-terrein en onmiddellijke omgeving. Op 27 en 28 februari 2025 verklaarde OVAM ze niet-conform en legde ze termijnen op voor de indiening van gewijzigde gefaseerde bodemsaneringsprojecten:

- Voor de zone Palingbeek is dat tegen 1 oktober 2025.
- Voor de zone Broekbos is dat tegen 1 april 2026.
- Voor het 3M-terrein en de onmiddellijke omgeving is dat tegen 1 juni 2026.
- Voor het grondwater, de percelen met landbouwfunctie en de natuurgebieden is dat tegen 1 december 2027.

Op 17 januari 2025 werd in opdracht van 3M een bodemsaneringsproject ingediend voor de waterzuivering van het opgepompte grondwater afkomstig van de hydraulische barrière, de pump-and-

teat op de 3M-terreinen en de toekomstige saneringsaanpak ter hoogte van de 3M-terreinen en de onmiddellijke omgeving. Op 1 april 2025 trok 3M dit bodemsaneringsproject in gezien de niet conformverklaring van het bodemsaneringsproject voor het 3M-terrein en de onmiddellijke omgeving.

De ruiming van de Palingbeek is gestart in 2025. De werking van de hydraulische barrière werd verdergezet en periodiek gerapporteerd. Op 29 augustus 2025 werd in opdracht van 3M een bodemsaneringsproject ingediend voor de verderzetting van de hydraulische barrière. Op 21 november 2025 verklaarde OVAM dit bodemsaneringsproject conform.

Op 30 september 2025 is in opdracht van 3M het gefaseerd bodemsaneringsproject ingediend voor de zone Palingbeek ten zuiden van het 3M-terrein. Op 18 december 2025 werd dit bodemsaneringsproject niet-conform verklaard door OVAM omdat de voorgestelde saneringsvariant onvoldoende werd geacht om de vuilvracht van de Palingbeek te beperken.

Op 26 november 2025 werd aan 3M een voorzorgsmaatregel opgelegd waarbij ter hoogte van de Palingbeek maximaal oppervlaktewater of grondwater moet worden onttrokken en gezuiverd in functie van een reductie van de vuilvracht. Op 15 december 2025 werd een plan van aanpak ingediend, dat als onvoldoende werd beoordeeld. Op 19 december 2025 werd 3M aangemaand om een aangepast plan van aanpak in te dienen.

Op 14 november 2025 werd 3M aangemaand tot een beschrijvend bodemonderzoek naar de aanwezigheid van ultrakorte keten pfas en om de contour van eerdere bodemonderzoeken te herevalueren. Dit beschrijvend bodemonderzoek moet uiterlijk worden ingediend op 1 juni 2026.

9.5.2 Dossier De Naeyer in Willebroek

Willebroek – De Naeyer: voorzorgsmaatregelen zone F

In de nieuwe woonwijk op de site van de voormalige papierfabriek De Naeyer in Willebroek (zone F – zie situering hieronder) zijn in afwachting van bodemsaneringswerken werken uitgevoerd. OVAM besliste in het kader van voorzorgsmaatregelen om de toplaag van de site te ontgraven omdat er verspreid over het volledige terrein verhoogde concentraties pfas werden vastgesteld. Naargelang het gebruik werd een propere leeflaag van 50 centimeter (in plantsoenen op openbaar domein) of 70 centimeter (in de private tuinen) aangebracht.

De werken werden in de periode tussen maart 2022 en juni 2023 uitgevoerd. In 2025 stelde OVAM een erkend bodemsaneringdeskundige aan om gedurende meer dan 1 jaar de grondwatertafel op te volgen. Hierbij wordt nagegaan of een stijgende grondwatertafel de aangebrachte leeflaag kan verontreinigen.

Willebroek – woonzones H, K en O

In de woonzones H, K en O (zie plan) werden in 2025 de bodemonderzoeken voor het vaste deel van de aarde afgerond. De resultaten van deze onderzoeken werden via nieuwsbrief en een bewonersvergadering gecommuniceerd.

Onderzoek toonde in **woonzone H** pfas-verontreiniging gerelateerd aan de historische activiteiten van de voormalige papierfabriek De Naeyer. Deze verontreiniging ontstond door verspreiding via de lucht, via stof

en/of werken waarbij gronden in de omgeving verplaatst werden. Er werd geoordeeld dat de verontreiniging een risico vormt voor de gezondheid van de mens, maar dat de blootstelling kan vermeden worden door de reeds geldende no-regretmaatregelen te blijven volgen.

Om de verontreiniging aan te pakken en verdere risico's te beperken, zullen de percelen worden opgenomen in een bodemsaneringsproject. Eerst moet echter de volledige verontreiniging in kaart gebracht worden. In de volgende fase wordt het onderzoek naar pfas in het grondwater en de waterlopen afgerond. Daarna zal de voorbereiding van het bodemsaneringsproject starten.

In **woonzone K** is er een saneringsnoodzaak voor de pfas-verontreiniging in het vaste deel van de bodem in de zone tussen de Mechelse steenweg, de Zwarte Beek en de Kebbinglei. Blootstelling kan vermeden worden door de geldende no-regretmaatregelen op te volgen. Om de verontreiniging aan te pakken en verdere risico's te beperken, zullen de percelen worden opgenomen in een bodemsaneringsproject. Eerst moet echter de volledige verontreiniging in kaart gebracht worden. In de volgende fase wordt het onderzoek naar pfas in het grondwater en de waterlopen afgerond. Daarna zal de voorbereiding van het bodemsaneringsproject starten.

Voor de zone tussen de Kebbinglei, de Dorpstraat en de spoorweg is er geen sprake van pfas-verontreiniging en is er bijgevolg ook geen saneringsnoodzaak.

In **woonzone O** (klein- Willebroek) werd een bodemonderzoek uitgevoerd naar aanleiding van verhoogde concentraties aan pfas. Het onderzoek richtte zich eveneens op het vaste deel van de aarde.

De resultaten tonen aan dat er sprake is van beperkt verhoogde concentraties aan pfas op de percelen in deze zone. Deze verontreiniging is gerelateerd aan de historische activiteiten van de voormalige papierfabriek De Naeyer maar ze vormt geen risico. Voor zone O is dus geen bodemsanering nodig voor de pfas-verontreiniging in de bodem.

In zone O lopen nog andere onderzoeken naar verontreiniging:

- In januari 2025 werden de resultaten van het bodemonderzoek naar pfas in het vaste deel van de aarde (bodem) gecommuniceerd. Daarnaast wordt in de volgende fase van het onderzoek naar pfas nog het grondwater onderzocht.
- In zone O liet OVAM eveneens een onderzoek uitvoeren naar zware metalen, polyaromatische koolwaterstoffen (PAK's) en olie in de bodem en naar arseen in het grondwater. Uit de resultaten blijkt dat er verhoogde concentraties aanwezig zijn. De verontreiniging blijkt afkomstig te zijn van een oude ophooglaag en is dus niet gelinkt aan de voormalige papierfabriek.

Deze vastgestelde bodemverontreiniging kan mogelijk een risico voor de gezondheid vormen en moet daarom gesaneerd worden. Om blootstelling te vermijden werden er specifieke gebruiksadviezen opgesteld. Deze staan op het bodemattest dat de bewoners hebben ontvangen.

- Daarnaast liet De Vlaamse Waterweg een onderzoek uitvoeren ter hoogte van de Louis De Naeyerkaai. Daarbij werden verhoogde concentraties vastgesteld van zware metalen, PAK's en pfas. Hoewel deze verontreinigingen geen directe gezondheidsrisico's vormen, kunnen ze wel een impact hebben op het milieu. Daarom moeten deze verontreinigingen gesaneerd worden. Er werden ook verhoogde concentraties aan asbest vastgesteld waarvoor een sanering noodzakelijk is. Deze verontreiniging kan

immers wel een risico vormen voor de gezondheid. Rekening houdend met de inrichting van het terrein, namelijk de ruige, dichte begroeiing en de soms drassige, onverharde bodem, kan het asbest in de grond zich nauwelijks verspreiden. Hierdoor is direct contact met asbestvezels niet mogelijk. In afwachting van deze sanering zijn de zones waar asbest werd aangetroffen duidelijk afgebakend met hekwerk en signalisatieborden.

Waterbodemonderzoek

De Vlaamse Regering wezen de waterlopen Fabrieksloop, Zwarte Beek, Arkenbosloop en de oppervlaktewateren nabij en binnen het natuurgebied Broek De Naeyer aan voor een waterbodemonderzoek.

De betrokken waterloopbeheerders De Polder van Willebroek en de Provincie Antwerpen hebben deze waterbodemonderzoeken opgestart en in uitvoering. De eerste resultaten werden aan OVAM voorgesteld.

OVAM nam het initiatief om het Uitgavendecreet aan te passen om financiering voor de waterloopbeheerders mogelijk te maken. Dit voorstel dient nog te worden goedgekeurd door de Vlaamse Regering.

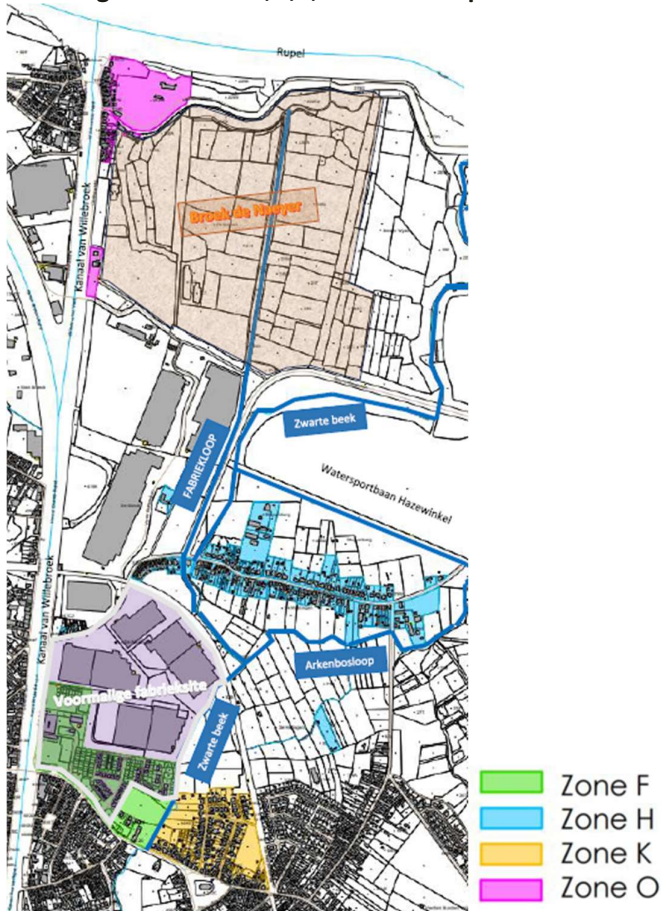
Vervolgstappen

In het lopende bodemonderzoek wordt de (water)bodem- en grondwaterverontreiniging verder in kaart gebracht. Op basis van de huidige gegevens lijkt het erop dat de grondwaterverontreiniging omvangrijk zal zijn. Hierdoor is een bodemonderzoek nodig op grootschalig niveau. Tractebel Engineering voert het verdere onderzoek uit.

De grondwaterverontreiniging ontstaan ter hoogte van zone F lijkt zich te vermengen met de verontreiniging ontstaan ter hoogte van het noordelijk gelegen broek en de verschillende waterlopen in de omgeving. Deze waterlopen werden in het verleden door de papierfabriek gebruikt om hun afvalwater te lozen. Ook moeten we de bodemverontreiniging ter hoogte van de noordelijk gelegen kmo-zone nog verder onderzoeken. Het is niet duidelijk wat het aandeel hiervan is in de grondwaterverontreiniging. We kunnen op dit moment moeilijk inschatten wanneer het bodemonderzoek volledig klaar zal zijn.

Het Life project PFASTER zal een aantal innovatieve onderzoeksmethodes en saneringstechnieken testen in dit gebied.

Situering woonzones F,H,K,O en waterlopen

9.5.3 Dossier waterbodemonderzoek van de Molenbeek, de Lievensbeek en de Vloedbeek in Ronse – Grote Nete

De bodemonderzoeken van de Molenbeek, de Lievensbeek, de Vloedbeek en de ruimere omgeving, uitgevoerd in 2021 en 2022, toonden aan dat bijkomend onderzoek nodig is om de bodemverontreiniging met pfas en gebromeerde vlamvertragers volledig in kaart te brengen. Daarom duidde de Vlaamse Regering in mei 2023 de waterbodems van de Molenbeek, de Vloedbeek en de Lievensbeek als prioritair te onderzoeken waterbodems aan. De provincie Oost-Vlaanderen moest hier als waterloopbeheerder een waterbodemonderzoek uitvoeren. In augustus 2023 diende de provincie een annulatieberoep in bij de Raad van State. In 2025 verklaarde de Raad van State het beroep ongegrond. In het arrest van 15 april 2025 verwierp ze het annulatieberoep integraal. In de loop van 2025 werd een gebiedscoördinator voor de pfas-problematiek in Ronse aangeduid. OVAM maakt samen met andere administraties deel uit van de stuurgroep die maandelijks overleg pleegt. Dit overleg gaat breder dan de waterbodemproblematiek alleen. Voor het traject van de Grote Nete -vanaf de monding van de Grote Laak in de Grote Nete tot de samenvloeiing van de Grote Nete met de Kleine Nete in Lier- werden in opdracht van OVAM vrijwillige gefaseerde beschrijvende bodemonderzoeken uitgevoerd.

Op 7 juni 2024 wees de Vlaamse Regering dit traject van de Grote Nete aan als waterbodembodem waarop de beheerders binnen een termijn van 3 jaar op eigen initiatief en op eigen kosten een waterbodemonderzoek moeten uitvoeren.

De Vlaamse Waterweg (beheerder voor het bevaarbare gedeelte van het traject) is gestart hiermee. OVAM nam het initiatief om samen met de waterloopbeheerders (VMM, Provincie Antwerpen) en FANC een samenwerkingsovereenkomst voor deze onderzoeken op te stellen. In dit kader werden ook alle beschikbare data uit onderzoeken verzameld en werd voor het meest stroomopwaarts gedeelte (Bankei) een opdracht voor een waterbodemonderzoek gegund.

9.5.4 Dossier Blaasveldbroek

In het gebied Blaasveldbroek stortte een asbestverwerkend bedrijf asbestafval tot in de jaren '70 van vorige eeuw. Het asbestafval werd gebruikt om de vijvers in het gebied, ontstaan door het steken van turf, toegankelijker te maken.

Het gebied is eigendom van het Vlaamse Gewest en wordt beheerd door het Agentschap voor Natuur en Bos. In de jaren '90 en begin jaren 2000 voerde OVAM reeds saneringswerken in dit domein uit. Deze saneringsmaatregelen vormden volgens de toen beschikbare informatie en inzichten de meest geschikte saneringsoplossing volgens het BATNEEC-principe. Uit recente vaststellingen bleek dat dit een goede oplossing was om acute blootstellingsrisico's weg te nemen, maar dat een verdere duurzame aanpak vereist is. OVAM en ANB besloten de uitvoering van de saneringswerken en de natuurinrichting binnen het natuurgebied Blaasveldbroek gezamenlijk aan te pakken. Na de opmaak van een haalbaarheidsstudie werd het saneringsconcept uitgewerkt in een bodemsaneringsproject. Bij de werken wordt rekening gehouden met zowel de saneringsdoelstellingen als de doelstellingen van ANB, waarbij ook aan de doelstellingen van de Blue Deal wordt voldaan. De werken bestaan deels uit het duurzaam afdekken van het asbest en deels uit berging van het asbest ter plaatse, onder water. Dit wordt gecombineerd met maatregelen om het waterpeil binnen het gebied permanent te verhogen. Dit om de aangebrachte afdekking te beschermen en meer waterberging te creëren. Deze werken werden opgestart in juli 2025.

9.6 BEHANDELDE PARLEMENTAIRE VRAGEN EN PUBLIEKSVRAGEN

OVAM behandelde volgende bodem-gerelateerde vragen in 2025

Via de mailboxen van OVAM

- aantal schriftelijke vragen: 9
- aantal vragen om uitleg: 21
- aantal actuele vragen: 5
- aantal publieksvragen: 11

Via het Vlaamse mailadres pfas@vlaanderen.be

Sinds 2022 is er binnen Vlaanderen een gecoördineerde aanpak over de pfas-verontreiniging. OVAM neemt hier actief aan deel.

Op het Vlaamse mailadres pfas@vlaanderen.be kwamen in 2025 nog een 90-tal vragen toe die door OVAM werden opgepikt. Deze vragen waren vooral afkomstig van burgers en handelden over de ligging van hun grond in de omgeving van een door pfas verontreinigde locatie.

LIJST VAN TABELLEN

Tabel 1 Aantal bodemonderzoeken per jaar	12
Tabel 2 Overzicht bodemsaneringsprojecten	14
Tabel 3 aantal jaarlijkse schadegevallen	16
Tabel 4 aantal jaarlijkse melding van bodemverontreiniging.....	16
Tabel 5 aantal drugsincidenten jaarlijks gemeld.....	17
Tabel 6 Totale vastleggingsbedragen voor ambtshalve opdrachten.....	18
Tabel 7 aantal ambtshalve uitvoeringen onschuld	18
Tabel 8 Voornaamste ambtshalve tussenkomsten in 2025	19
Tabel 9 Aantal audits.....	21
Tabel 10 Overzicht opgestarte, afgesloten, lopende site/woonzone per gemeente	28

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1 aantal afgeleverde bodemattesten per jaar.....	9
Figuur 2 Overzicht aantal verontreinigde en niet-verontreinigde gronden.....	12
Figuur 3 Overzicht BBO-BSP cumulatief	13
Figuur 4 BSP-BSW cumulatief	14